

**T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**BATMAN İL MERKEZİNDE PROJE OKULLARINDA ÇALIŞAN
UZMAN ÖĞRETMENLERİN SPOR YAPMA TERCİHLERİNİN
İNCELENMESİ**

Melahat KAYA

**Haziran-2025
BATMAN**

T.C.
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BATMAN İL MERKEZİNDE PROJE OKULLARINDA ÇALIŞAN
UZMAN ÖĞRETMENLERİN SPOR YAPMA TERCİHLERİNİN
İNCELENMESİ

Melahat KAYA

Danışman
Doç. Dr. Zühal KILINÇ

Üye Doç. Dr. Nevzat DİNÇER

Diğer Jüri Üyeleri

Üye Dr. Öğr. Üyesi Erhan ŞAHİN

Haziran-2025
BATMAN

TEZ KABUL VE ONAYI

Melahat KAYA tarafından hazırlanan “Batman İl Merkezinde Proje Okullarında Çalışan Uzman Öğretmenlerin Spor Yapma Tercihlerinin İncelenmesi” adlı tez çalışması 17/06/2025 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Üye Dr. Öğr. Üyesi Erhan ŞAHİN

.....

Danışman

Doç. Dr. Zühal KILINÇ

.....

Üye

Üye Doç. Dr. Nevzat DİNÇER

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Murat ÖTER
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYANI

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını beyan eder, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sorumluluğu kabullendiğimi bildiririm.

ETHICAL DECLARATION

I declare that all the information in this thesis has been obtained within the framework of ethical behavior and academic rules, and that the source of any statements and information that do not belong to me in this study prepared in accordance with the thesis writing rules has been fully cited, and I declare that I accept all kinds of legal responsibility in case of any contrary situation.

Melahat KAYA
17.06.2025

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BATMAN İL MERKEZİNDE PROJE OKULLARINDA ÇALIŞAN UZMAN ÖĞRETMENLERİN SPOR YAPMA TERCİHLERİNİN İNCELENMESİ

Melahat KAYA

Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Zühal KILINÇ

2025, 74 Sayfa

Bu araştırma, Batman il merkezindeki proje okullarında çalışan uzman öğretmenlerin spor yapma tercihlerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma, mevcut literatür taraması ile desteklenmiş ve nitel araştırma yöntemine dayandırılmıştır. Veri toplama süreci, yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler, betimsel analiz ve içerik analizi yöntemleriyle incelenmiş; görüşmeler sırasında toplanan veriler üzerinden çeşitli kodlar oluşturulmuş ve bu kodlar, belirli temalar altında sınıflandırılmıştır. Katılımcılar, Batman il merkezindeki proje okullarında görev yapan 2 kadın, 7 erkek, toplam 9 uzman öğretmenden oluşmuştur. Batman il merkezinde proje okullarında çalışan uzman öğretmenlerin spor yapma tercihlerinin incelenmesi 9 ana tema altında sunulmuştur. Bu temalar, proje okullarında çalışan uzman öğretmenlerin, spor yapma amacına ilişkin ana tema, çalışma programlarına ilişkin ana tema, spor yapma sürelerine ilişkin ana tema, spor tercihleri yaparken nelerden etkilendiğine ilişkin ana tema, ailesinde herhangi bir spor branşında herhangi bir başarıya sahip bir bireyin olup olmadığına ilişkin ana tema, medyada izlemekten keyif aldığı spor branşına /branşlarına ilişkin ana tema, çalışma şartlarının spor yapmaya etkisine ilişkin ana tema, spor yapıyor olmalarının yaşam kalitelerine ne gibi etkisi olduğuna ilişkin ana tema, okullarında düzenlenen sportif etkinliklere katılımlarına ilişkin ana temalarıdır. Ana temalar alt boyutlarıyla birlikte verilmiştir. Araştırmamız sonucunda katılımcıların spor yapma tercihlerini etkileyen birden çok faktörün etkili olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın bulguları, uzman öğretmenlerin sporla ilgili tercihlerini ve bu tercihlerin ardındaki motivasyonları daha iyi anlamaya yönelik önemli bilgiler sunmayı hedeflemiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Uzman Öğretmen, Proje Okulu, Spor.

ABSTRACT

MASTER THESIS

AN ANALYSIS OF SPORTS PARTICIPATION PREFERENCES OF SPECIALIST TEACHERS WORKING IN PROJECT SCHOOLS IN THE CITY CENTER OF BATMAN

Melahat KAYA

Batman University Graduate Education Institute

Physical Education and Sports Department of Science

Advisor: Assoc. Doç. Dr. Zühal KILINÇ

2025, 74 Pages

This study aimed to examine the exercise preferences of specialist teachers working in project schools located in the city center of Batman, Turkey. The research was supported by a review of the existing literature and was based on a qualitative research method. The data collection process was carried out using a semi-structured interview technique. The data obtained were analyzed through descriptive and content analysis methods; various codes were generated from the interview data, and these codes were classified under specific themes. The participants consisted of nine specialist teachers working in project schools in Batman city center, including two women and seven men. The analysis of the exercise preferences of these teachers was presented under nine main themes. These themes include: the purpose of engaging in exercise, the influence of work schedules, the duration of exercise, factors affecting their sports preferences, the presence of family members with achievements in any sports discipline, the sports disciplines they enjoy watching in the media, the impact of working conditions on their ability to exercise, the perceived effects of exercising on their quality of life, and their participation in sports activities organized at their schools. Each main theme was presented along with its sub-dimensions. The results of the study revealed that multiple factors influence the exercise preferences of the participants. The findings aim to provide significant insights into understanding the sports-related choices of specialist teachers and the motivations behind those choices.

Keywords: Teacher, Specialist Teacher, Project School, Sports.

ÖNSÖZ

Bu tezin gerçekleştirilmesinde araştırmam boyunca benden bir an olsun yardımlarını esirgemeyen, arkadaş gibi davranan, günün her saatinde arama rahatlığını samimiyetle veren saygı değer danışman hocam Sayın Doç. Dr. Zühal Kılınç'a, yıllardır dostluğunun yanında bu yoldan daha önce geçmiş olduğu için bilgilerini de benimle paylaşmaktan geri durmayan Albertinam'a (Elif Ezgi Karaca) ve bu süreçte her kahrımı çeken güzel yürekli arkadaşım Şeyda Şatıroğlu'na, biricik abim, en yakın arkadaşım, çocukluğumun ve tüm zamanlarımın en güçlü destekçisi, küçük çınar ağacım Tefvik Kaya'ya hayatıma kattığı tüm güzellikler için, her zaman güvende hissettirdiği için ve her zaman kalbimde yeri sonsuz olacak doyamadığım babama, yanımda olduklarını hatırlatan tüm dostlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Melahat KAYA
BATMAN-2025

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	viii
ÇİZELGELER LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
TABLOLAR LİSTESİ	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR	xiv
1.GİRİŞ	1
1.1. Problem Cümlesi.....	2
1.1.1. Alt problemler.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Sınırlılıklar	4
1.5. Varsayımlar	4
1.6. Tanımlar	4
2. KAYNAK ARAŞTIRMASI	6
2.1. Türkiye’de Öğretmenlik Mesleğinin Durumu	6
2.2. Öğretmenlik Mesleğinin Temel Özellikleri.....	7
2.2.1. Kişisel özellikler	8
2.2.2. Mesleki özellikler	9
2.3.Öğretmenlerin Rollerini	10
2.4. Uzman Öğretmenlik	12
2.5.Öğretmen Eğitimi	13
2.6. Proje Okullarının Tanımı	17
2.6.1.Proje okullarının belirlenmesi.....	17

2.6.2. Türkiye’deki proje okulları	19
2.7. Sporun Tanımı.....	21
2.8.1. Sporun fizyolojik yönden faydaları	23
2.8.2. Sporun sosyal yönden faydaları	23
2.8.3. Sporun psikolojik yönden faydaları	24
2.8.4. Sporun sağlık yönünden faydaları	25
3. YÖNTEM	26
3.1. Araştırmanın Modeli:.....	26
3.2. Katılımcılar (Örnekleme)	26
3.2.1. Katılımcı profili – Kişisel bilgiler.....	27
3.3. Verilerin Toplanması ve Veri Toplama Formlarının Hazırlanması.....	27
3.3.1. Görüşme formunun geliştirilmesi	27
3.4. Görüşme Verilerin Toplanma Süreci	28
3.5. Araştırma Verilerin Çözümlemesi ve Analizi	29
3.5.1. Nitel verilerin çözümlenmesi.....	29
4. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	30
4.1. Araştırmanın Bulguları	30
4.1.1. Uzman öğretmenlerin spor yapma amacına ilişkin bulgular	30
4.1.1.1. ‘Ruhsal uyum’ amacına ilişkin spor yapma amacı	31
4.1.1.2. ‘Zinde kalma’ amacına ilişkin spor yapma.....	31
4.1.1.3. ‘Fiziksel görünüm’ amacına ilişkin spor yapma.....	32
4.1.2. Ana Tema: Uzman öğretmenlerin gittiği spor salonundaki çalışma programlarına ilişkin bulgular	33
4.1.2.1. Aerobik çalışma	33
4.1.2.2. Anaerobik çalışma	34
4.1.3. Ana Tema: Uzman öğretmenlerin yaptıkları sporları ne kadar süre devam ettirdiklerine ilişkin bulgular	35
4.1.4. Ana Tema: Uzman öğretmenlerin spor tercihini yaparken nelerden etkilendiğine ilişkin bulgular	36
4.1.4.1. Fiziksel Görüntü	37

4.1.4.2. Yönlendirme	38
4.1.5. Ana Tema: Uzman öğretmenlerin ailesinde herhangi bir spor branşında herhangi bir başarıya sahip bir bireyin olup / olmadığına ilişkin bulgular	39
4.1.6. Ana Tema: Uzman öğretmenlerin medyada izlemekten keyif aldığı spor branşı hangisi/ hangileri olduğuna ilişkin bulgular.....	39
4.1.7. Ana Tema: Uzman öğretmenlerin çalışma şartları spor yapmalarına nasıl etkilediği temasına ait bulgular	40
4.1.7.1. Olumlu	41
4.1.7.2. Olumsuz	41
4.1.8. Ana Tema: Uzman öğretmenlerin spor yapıyor olmalarının yaşam kalitelerine ne gibi etkileri olduğuna ilişkin görüşler	42
4.1.8.1. Fiziksel sağlık	43
4.1.8.2. Psikolojik iyi oluş	44
4.1.8.3. Sağlık	44
4.1.9. Ana Tema: Uzman Öğretmenlerin okullarında düzenlenen sportif etliklere katılımlarına ilişkin görüşler	45
4.2. Tartışma	46
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	62
5.1.Sonuçlar	62
5.2. Öneriler	63
KAYNAKLAR	65
EKLER	72

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 4.1. : Spor yapma amacına ilişkin kodlamalar	40
Çizelge 4.2. : Çalışma programlarına ilişkin kodlamalar.....	43
Çizelge 4.3. : Spor yaparken nelerden etkilendiğine ilişkin kodlamalar	47
Çizelge 4.4. : Ailede herhangi bir spor branşında başarıya sahip bir bireyin olduğuna ilişkin kodlamalar.....	49
Çizelge 4.5. : Medyada izlemekten keyif aldıkları spor branşlarına ilişkin kodlamalar.....	50
Çizelge 4.6. : Çalışma şartlarının spor yapmaya etkilerine ilişkin kodlamalar.....	51
Çizelge 4.7. : Spor yapıyor olmanın yaşam kalitesine etkisi.....	53
Çizelge 4.8. : Okulda yapılan sportif etkinliklere katılıma ilişkin kodlamalar.....	56

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4.1.: Spor yapma amacına ait alt boyutlar.....	58
Şekil 4.2.: Çalışma programlarına ait alt boyutlar.....	59
Şekil 4.3.: Spor yapma sürelerine ait alt boyutlar	61
Şekil 4.4.: Spor tercihi yaparken nelerden etkilenildiğine ait alt boyutlar.....	62
Şekil 4.5.: Ailede herhangi bir spor başarısına sahip bireylerin olduğuna ait alt boyutlar.....	64
Şekil 4.6.: Medyada izlemekten keyif aldığı spor branşlarına ait alt boyutlar	65
Şekil 4.7.: Çalışma şartlarının spor yapmaya etkisine ait alt boyutlar.....	68
Şekil 4.8.: Spor yapıyor olmanın yaşam kalitesine etkisine ait alt boyutlar.....	70
Şekil 4.9.: Okulda düzenlenen sportif etkinliklere katılıma ait alt boyutlar	72

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 3.1.: Katılımcı bilgileri	38
Tablo 3.2.: Görüşme tarihi ve süresi verileri.....	39
Tablo 4.1.: Ne kadar süredir spor yapıldığına dair bilgiler	47

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

CAS: Spor Tahkim Mahkemesi

DÖGM: Din Öğretimi Genel Müdürlüğü

IB: Uluslararası Bakalorya Programı

K: Katılımcılar

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

ÖBA: Öğretmen Bilişim Ağı

ÖKBYS: Öğretmen Kariyer Basamakları Sınavı

YİĞİTEK: Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü

YÖK: Yüksek Öğretim Kurumları

1.GİRİŞ

Ülkemizde ve dünyada, fiziksel, duygusal, sosyal ve kültürel açıdan daha bilinçli ve sağlıklı bir toplumun yetiştirilmesinde sporun önemi büyüktür (Alparslan, Kılıçgil, & Başpınar, 2003; Uyar & Sunay, 2020; akt. Altunok, 2022). Bireylerin iş yoğunluğu, spor yapmaya uygun alanların eksikliği (Demir, 2020:39) ve teknolojinin ilerlemesiyle birlikte artan hareketsiz yaşam gibi pek çok faktör, fiziksel aktivitelerini kısıtlamakta ve spor yapmalarını engelleyebilmektedir (French vd., 2007:7). Bu durumlar, psikolojik ve fiziksel sorunların ortaya çıkmasına neden olabilir. Uyar ve Sunay (2020), bu olumsuz etkilerin önlenmesi için sporun daha ekonomik ve sürdürülebilir bir yöntem olduğunu vurgulamaktadır. Sporun faydalarının bilinmesi ve bilinçli bir toplumun yetiştirilmesinde spor farkındalığının oluşması önemlidir. Spor farkındalığı, sporun faydalarının öğrenilmesi, diğer konularla ilişkilendirilmesi, çevrenin şekillendirilmesi ve hayata geçirilmesi şeklinde tanımlanabilir (Uyar & Sunay, 2019:46). Spor farkındalığı arttıkça, bireylerin spor etkinliklerine katılımında artış görülebilir. Yüksek spor farkındalığına sahip bireylerde olumlu tutum, davranış ve duygusal tepkiler gözlemlenebilir. Dolayısıyla spor farkındalığı ile tutum arasında güçlü bir ilişki vardır. Sarıca (2019), sporun sosyal, psikolojik ve fiziksel faydaları nedeniyle, ülkemizde sportif tutum bilincinin geliştirilmesinin önemli olduğunu belirtmektedir. Bu bilincin geliştirilmesiyle birlikte, bireylerin spor etkinliklerine ilgisi ve spor hakkında doğru bilgiler edinme eğilimi artmaktadır. Buna ek olarak, eğitim kurumları ve toplumun farklı kesimlerinde spor farkındalığını artırmaya yönelik programlar ve etkinliklerin yaygınlaştırılması, sağlıklı yaşam alışkanlıklarının benimsenmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Sporun teşvik edilmesi, sadece bireylerin fiziksel sağlığını desteklemekle kalmayıp, aynı zamanda sosyal dayanışmayı güçlendiren, özgüveni artıran ve toplumsal katılımı teşvik eden önemli bir araçtır.

Ülkemizde çeşitli iş faaliyetleri ve bu faaliyetlere katılan çeşitli meslek grupları bulunmaktadır. Her mesleğin kendine özgü çalışma süreleri ve gerektirdiği becerileri vardır; aynı şekilde, elde edilen maddi kazançlar da farklılık gösterir. Bireyin daha disiplinli ve sabırlı olması, topluma karşı daha duyarlı ve saygılı olması, ayrıca özgüveninin artması ve mesleki doyum sağlaması için spor tutumu ve farkındalığı önemlidir. Tüm bunlar göz önüne alındığında, bireylerin sosyal yaşam ve ilişkilerine, kişisel bakımlarına, sağlıklarına daha fazla önem vermesi gerekmektedir. Doğru mesleği seçmek ve spora olan ilgi ve bilgi düzeylerini artırmak, boş zamanları fiziksel aktiviteler ve spor ile değerlendirerek yaşam doyumunu artırabilir.

Ülkemizin geleceğinin teminatı olan öğretmenlerimizden özellikle belli bir çalışma yılını doldurmuş olan ve bu çalışma süresinin belli bir bölümünü yoğun ve stres yükü daha fazla olan proje okullarında geçiren ve belli bir mesleki yeterliğe sahip olan uzman öğretmenlerin spor yapma tercihleri ile ilgili bir araştırma yapılmıştır. Bu konuda mevcut literatürdeki kaynak ve araştırma eksiklikleri de göz önüne alındığında çalışmanın bu konuda bir boşluğu doldurması hedeflenmektedir. Ülkemizde uzman öğretmenlik çok güncel bir durum olduğundan dolayı bu konudaki literatür taramalarında yeterli bilgiye ulaşmak pek mümkün olamamaktadır. Yapılacak olan bu araştırmanın literatürlerdeki bu eksikliği aza indirmeye yönelik bir çalışma olması planlanmaktadır

1.1. Problem Cümlesi

“Batman il merkezi proje okullarında çalışan ve belli bir çalışma süresini tamamladıktan sonra uzman unvanını alan öğretmenlerin spor yapma tercihleri nelerdir?” problem cümlesini oluşturmaktadır.

1.1.1. Alt problemler

Araştırmanın problemini çözümlmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. Proje okullarında uzman öğretmen olarak çalışan öğretmenlerin spor yapma tercihleri nelerdir?

2. Proje okullarında görev yapan öğretmenlerin spor tercihleri fiziksel ve ruhsal olarak öğretmenleri ne derecede motive eder?

3. Proje okullarında çalışan uzman öğretmenlerin çalışma şartlarının spora zaman ayırmalarındaki etkisi nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Öğretmenlikte 10 yılı aşkın bir süredir çalışıp uzman öğretmenlik unvanı alan ve akademik olarak belli bir yeterlilik göstererek proje okullarında çalışan öğretmenlerimizin spor yaparken spor branşlarından hangilerini tercih ettiklerini, nedenleriyle açığa çıkarmaktır. Spor branşlarına yönelirken birden çok faktör etkili olabilir. Belli bir kesim üzerine yapılan bu araştırma bu faktörlerin neler olduğunu ve bu faktörlerin hangi branşlarda ne gibi yönlendirmelere neden olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Proje okullarında çalışan uzman öğretmenlerin spor yapma tercihlerini belirlemek, spor branşını tercih ederken bu tercihi etkileyen faktörleri açığa çıkarmak bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bireylerin sağlıklı yaşaması, bedenen, ruhen ve sosyal yönden gelişmeleri, mutlu olmaları, kişilik, karakter, ahlaki değerler kazanmaları ve bunun yanında toplum içinde statü edinmeleri çeşitli aktivitelere katılımlarıyla gerçekleşebilir. Araştırmalar bu aktiviteler arasında spor etkinliklerinin öneminin azımsanmayacak derecede olduğunu göstermektedir (Kılıç 2012:73). Toplum içerisinde bireyin psikososyal gelişimini destekleyerek sağlıklı yaşamasını sağlama, duygu, düşünce ve isteklerini ifade edebilme, mutlu olma, statü kazanma, kişisel yeteneklerinin farkına varma vb. hazırlanmasına yardımcı olan faktörler içerisinde spor ve sportif etkinliklerin olduğu bilinmektedir.

Toplumsal açıdan bu kazançların görülmesi, bireyin sosyal davranışlarının düzenlenmesi, zihinsel, motorik, fizyolojik ve psikolojik gelişim göstermesi bağlamında önem arz etmektedir (Arslan,2020:1420).

1.4. Sınırlılıklar

Araştırmamız;

- Batman ilinde proje okullarında uzman öğretmen olarak çalışan ve aktif olarak spor yapan 9 öğretmen ile sınırlı tutulmuştur.
- Araştırmaya katılan katılımcılardan erkek bireylerin sayıca fazla olması,
- Uzman öğretmenliğin yeni bir unvan olması ve sadece proje okullarında çalışan uzman öğretmenler üzerinde uygulanmış olması,
- Düzenli spor yapan uzman öğretmenler üzerinde yapılmış olması,
- Araştırmanın sadece görüşme formundaki sorularla sınırlı olması ,
- 2023-2024 yıllarını ele almış olması,

araştırmamızın sınırlılıklarıdır.

1.5. Varsayımlar

Araştırmamızda;

- Seçilen katılımcıların çalışmanın amacına uygun olduğu varsayılmıştır.
- Örneklem için seçilen katılımcıların evreni temsil için yeterli olduğu varsayılmıştır.
- Katılımcıların; görüşme sorularına içtenlikle cevapları verdikleri varsayılmıştır.
- Araştırmacının elde ettiği verilerin gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Öğretmen: Öğretmen, öğrenme sürecinde rehberlik yapan bir araç, sınav düzenleyen, disiplini sağlayan, orta sınıf ahlakını destekleyen bir figürdür. Aynı zamanda güvenilir, öğrencilere destek olan, danışmanlık sunan, meslektaşlarıyla etkileşim halinde olan ve toplumsal olarak aktif bir rol üstlenen bir kişidir (Balcı, 1991:114).

Proje Okulu: "Bakanlık onayıyla doğrudan merkez teşkilatına bağlanan kurumlar ile belirli eğitim reformları ve programlarını uygulayan, proje okulu olarak seçilmiş kurumlar; ayrıca yerli ya da yabancı kuruluşlarla veya diğer ülkelerle yapılan iş birliği anlaşmaları kapsamında kurulan ve ulusal ya da uluslararası projeler yürüten okul ve kurumlar bu tanım kapsamına girmektedir." (Resmi Gazete, 2014).

Spor: Toplumdaki bireylerin takım halinde veya bireysel olarak belirli kurallar doğrultusunda yaptığı, eğlence ve rekabet içeren planlı, programlı fiziksel veya zihinsel aktivitelerdir (Heper, 2012:509).

Uzman Öğretmen: Meslekte 10 yılını doldurmuş öğretmenlerin ÖKBYS'ye (Öğretmen Kariyer Basamakları Sınavı) girerek başarılı olan kişilere verilen unvan.

2. KAYNAK ARAŞTIRMASI

2.1. Türkiye’de Öğretmenlik Mesleğinin Durumu

Okul, toplumun en stratejik sistemlerinden biri olan öğretmenler tarafından yönlendirilir. Öğretmenler, mesleklerinin değer sistemine bağlı kalarak mesleki kimliklerini sürdürmek istiyorlarsa, bu sisteme uygun davranmak zorundadırlar (Bursalıoğlu, 1994:38). Öğretmenlik mesleğinin değer sistemi, toplumun temel değerlerini şekillendirir. Okuldaki yöneticiler ve velilerin beklenti ve düşünceleri, öğretmenlerin değerlerini oluştururken önemli bir rol oynar. Günümüzde, öğretmenlik mesleği, sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutları olan bir alandır. Bu meslek, özel uzmanlık bilgi ve becerileri gerektirir ve akademik çalışma ile mesleki formasyona dayanır (Hacıoğlu, & Alkan, 1997:111). Okullar sadece yeterli sayıda öğretmene değil, aynı zamanda nitelikli, bağlı ve beklentilere duyarlı öğretmenlere ihtiyaç duyar (Oğuzkan, 1998:73). Öğretmenlik, Türk toplumunun aydın bir üyesi, dünya topluluğunun uyanık bir üyesi ve mesleğinin yeterli bir üyesi olarak üç yönlüdür. Teknolojik ve sosyal değişimler, toplumun öğretmenlerden beklentilerini etkiler ve ideal öğretmen tiplerinde farklılıklara yol açabilir. Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre öğretmenlik, devletin eğitim ve öğretimle ilgili özel bir mesleğidir ve öğretmenlerin Türk Milli Eğitimi'nin amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak davranmaları beklenir. Ancak, yanlış eğitim planlamaları ve öğretmenlik mesleğine yapılan yanlış müdahaleler, niteliksiz öğretmenlerin atanmasına neden olabilir (Ergun, 1999:35). Devlet Memurları Kanunu ve diğer düzenlemeler, öğretmenlerin niteliklerini belirlemiştir, ancak bu düzenlemelerin uygulanmasında tutarsızlıklar olmuştur. Öğretmen atamaları sürecinde yaşanan karmaşa ve yanlış uygulamalar, öğretmenlik mesleğinin statüsünü ve saygınlığını etkilemiştir. Günümüzde, siyasi iktidarlar öğretmenlik mesleği üzerinde büyük etkiye sahiptir ve öğretmenlik politikaları sık sık değişmektedir. Bu nedenle, öğretmenlik mesleğinin hak ettiği yere gelmesi için istikrarlı bir milli politika oluşturulmalıdır (Dilaver, 1996:84).

2.2. Öğretmenlik Mesleğinin Temel Özellikleri

Öğretmenlik, diğer bazı mesleklerden farklı olarak, geniş bir insan kesimiyle ilişki ve etkileşim içinde yerine getirilen bir meslektir. Sadece okul ve sınıf ortamında değil, aynı zamanda okul dışında veliler ve toplumla da iç içe olan bir meslektir. Öğretmenin hizmet verdiği bölge ve toplum yapısı, kültürü göz önüne alındığında, öğretmenden beklentiler de değişebilir. Örneğin, küçük bir köy veya mezradaki bir öğretmen, o belde için önemli bir figür olarak görülür. O bölgede öğretmen, genellikle "köyün en önemli, en prestijli" kişisi olarak kabul edilir. Ancak her nerede çalışırsa çalışsın, öğretmenlerin en fazla etkileşimde bulunduğu grup öğrencilerdir. Öğretmenlerin öğrencilerle olan ilişkileri, okul hayatında ve sonrasında senelerce devam edebilir. Bu ilişkiler, resmi nitelikte olmalarına rağmen, mesleğin doğası gereği duygusal yönleri de içerir. Örneğin, pek çoğumuzun unutamadığı ve özellikle ilk öğretmenimizi hatırladığımız tatlı acı anılarımız vardır.

Öğretmenlik mesleğine hazırlık, genel kültür, özel alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisiyle sağlanır (Demirel, 1999:34). Bu niteliklere ulaşmak için, öğretmen adaylarının yükseköğrenim görmesi önemlidir. Eğitim ve öğretimde başarı ve verimlilik elde etmek için çeşitli şartların yerine getirilmesi gerekir. Bunlar arasında, eğitim sisteminin mükemmelleştirilmesi, gerekli araç ve gereçlerin temin edilmesi ve uygun fiziki imkanların hazırlanması bulunur. Ancak, bu şartlar yeterli değildir çünkü eğitim sisteminin işleyişini sağlayacak olan kişi öğretmendir. Öğretmenin niteliği ve yeterliliği, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin başarısında en önemli faktördür (Büyükkaragöz, 1998:38). Çünkü teknolojik araç ve gereçler ne kadar gelişmiş olursa olsun, bunları kullanacak nitelikli öğretmenler olmadan istenilen verim elde edilemez. Bu nedenle, öğretmenler çağın gereksinimlerine uygun olarak kendilerini sürekli geliştirmelidirler.

Öğretmenlik mesleğinin kendine özgü bazı özellikleri bulunmaktadır. Bu özellikler, öğretmenin görev yaptığı eğitim sisteminin amaçlarına, okulun misyonuna, bulunduğu çevreye, velilerin beklentilerine, okulun hedeflerine, idareci ve öğretmenlerin vizyonuna göre değişiklik gösterebilir. Ancak, genel olarak aşağıdaki özellikler öne çıkar:

2.2.1. Kişisel özellikler

Bu özelliklerin hepsi gerçekten de bir öğretmenin etkili olması için önemlidir. İyi bir öğretmen olmak, sadece konuları iyi anlatmakla veya öğrencilere bilgi vermekle sınırlı değildir. Aynı zamanda öğrencilerin duygusal ihtiyaçlarına da cevap vermek, onları motive etmek, farklı öğrenme stillerine ve ihtiyaçlarına uygun bir ortam sağlamak da gereklidir (Açıkgöz, 2003:159).

Öğretmenlik, dinamik bir meslek olduğu için öğretmenlerin sürekli olarak kendilerini yenilemeleri, geliştirmeleri ve değişen koşullara uyum sağlamaları da önemlidir (Şişman, 2006:67). Eğitim teknolojisindeki gelişmeleri takip etmek, yeni öğretim yöntemlerini denemek, araştırma yapmak gibi aktiviteler bu süreçte önemli rol oynar (Karakaya & Orhan, 2021:151).

Ayrıca, öğretmenin kişisel özellikleri de sınıf ortamında büyük bir etkiye sahiptir. Sabırlı olmak, öğrencilere saygı göstermek, güvenilir ve dürüst olmak, empati yeteneğine sahip olmak gibi özellikler, öğrencilerle sağlıklı bir ilişki kurmanın temelini oluşturur (Çelikten, Şanal & Yeni, 2005:221).

Bu özelliklerin hepsi bir arada düşünüldüğünde, etkili bir öğretmenin sadece bilgi aktaran bir figür olmaktan çok daha fazlası olduğu görülür. Öğretmenlik, bir toplumun geleceğini şekillendiren önemli bir meslektir ve bu sorumluluğun farkında olan öğretmenler, öğrencilerine rehberlik ederek, onların potansiyellerini en üst düzeyde kullanmalarına yardımcı olurlar (Demirtaş & Güneş, 2002:42).

Sümbül'ün belirttiği gibi, öğretmenin mesleki bilgisi ve karakteristik özellikleri ile öğrenci başarısı bağlamındaki ilişki karmaşık olabilir ve kesin bir sonuca varmak zor olabilir (Sümbül, 1998:19). Ancak, yapılan araştırmalar öğretmenlerin belirli davranış ve tutumlarının öğrenci başarısını etkileyebileceğini göstermektedir (Stronge, 2007:17).

Öğretmenlerin sıcak, hevesli, heyecanlı ve işe odaklı olmaları, derse hazırlıklı gelmeleri, çeşitli öğretim materyallerini kullanmaları ve açıklayıcı bir üslupla ders işlemeleri, öğrencilerin motivasyonunu artırabilir ve öğrenmeyi teşvik edebilir (Brophy, 1981:32). Ayrıca, öğretmenlerin öğrencileriyle ilişkilerinde destekleyici, anlayışlı ve güvenilir olmaları da öğrenci başarısını olumlu yönde etkileyebilir (Wentzel, 1997:417).

Öte yandan, eleştirici, kınayıcı veya küçümseyici bir tavır sergilemek, öğrencilerin özgüvenini azaltabilir ve motivasyonlarını düşürebilir (Hattie, 2009:87). Cinsiyet ayrımcılığı yapmak veya öğrenciler arasında rekabeti teşvik etmek de öğrenciler arasında olumsuz bir atmosfer oluşturabilir ve işbirliği ve dayanışma duygularını zayıflatabilir (Johnson & Johnson, 1994:101).

Başarılı öğretmenler genellikle öğrencilerinin akademik başarısını önemser, onları destekler, onlara güvenir ve öğrenme süreçlerine aktif olarak katılır (Stronge, 2007). Ayrıca, öğrencilere konuları anlamaları için fırsatlar sunarlar ve onları akademik olarak gelişmeleri için cesaretlendirirler. Bu tür bir tutum, öğrencilerin motivasyonunu artırabilir ve öğrenme sürecine daha fazla katılımlarını sağlayabilir (Fraser, 1998:27).

Sonuç olarak, öğretmenlerin davranışları ve tutumları öğrenci başarısını etkileyebilir ve bu nedenle öğretmenlerin mesleki gelişimleri, kişisel özellikleri ve sınıf içinde sergiledikleri davranışlar üzerinde önemle durulmalıdır (Marzano, 2003:53).

2.2.2. Mesleki özellikler

Öğretmenlik mesleğinin temelinde, öğrenmeyi sağlama ve öğrencileri hayata hazırlama gibi önemli görevler bulunmaktadır. Bu görevleri yerine getirebilmek için öğretmenlerin belirli mesleki niteliklere sahip olmaları gerekmektedir (Erdem, 1999:62). Öğretmenin kişilik özellikleri elbette önemlidir ancak sadece bu özelliklerin varlığı etkili bir öğretmen olmalarını sağlamaz.

Öğretmenlerin sadece öğrencilerle değil, aynı zamanda öğrenci velileri ve toplumla da sorumlulukları bulunmaktadır. İdeal bir öğretmenin sahip olması gereken mesleki özellikler, öğrenciler arasında ayırım yapmamak, onları hayata hazırlamak, okul-aile ilişkilerine önem vermek, öğretim etkinliklerini planlamak, zamanı etkili kullanmak gibi faktörleri kapsar (Özden, 1999:63). Öğretmen, öğrencilerin sağlıklı kişilik gelişimine ve akademik başarısına katkıda bulunmak için çevresiyle iletişim kurmalı ve velilerin katkılarını da almalıdır.

Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin etkili bir şekilde yürütülmesi için öğretmenin belirli mesleki özelliklere sahip olması önemlidir. Bu özellikler arasında zamanı etkili kullanma, işbirliği yapma, öğrencilerin sorunlarını tanıma ve çözme, yaratıcı düşünmeyi

teşvik etme, öğrencileri hayata hazırlama gibi unsurlar yer alır. Ayrıca öğretmenin alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi de başarılı bir öğretim için gereklidir.

Öğretmenin mesleki nitelikleri üç başlık altında incelenebilir: alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve kişisel nitelikler. Öğretmen, kendi uzmanlık alanını iyi bilmeli ve öğretim becerilerine sahip olmalıdır. Ayrıca öğretim sürecini planlama, çeşitlilik getirme ve öğrenci ihtiyaçlarına uyum sağlama gibi yeteneklere de sahip olmalıdır. Bu şekilde, öğretmenler öğrencilerin başarılı bir şekilde öğrenmelerine katkıda bulunabilirler (Şişman, 1999:92).

2.3.Öğretmenlerin Roller

Öğretmenin rolü, toplumdaki beklentilere, mesleki gereksinimlere ve öğrencilerin ihtiyaçlarına göre değişebilir. Bu roller, öğretmenin mesleki yeterliliği, kişilik özellikleri ve sınıftaki öğrencilerin durumuna uygun olarak şekillenir (Özsoy, 1987:89). İyi bir öğretmen, bu rolleri aktif bir şekilde gerçekleştirmesi beklenen bir profesyoneldir. Rolün etkili bir şekilde oynanması, o rolün gerekliliklerine uygun olarak yetiştirilmeyle mümkündür. Öğretmenin rolü, çeşitli sorunlarla, farklı kültürlerle, toplumsal normlarla, zamanla, koşullarla ve yetiştirilecek insan modeliyle ilişkilidir. Öğretmenlik mesleğiyle ilgili kaynaklarda belirtilen bazı roller aşağıda kısaca açıklanmıştır:

Temsilcilik: Öğretmenlerin dışa yansıyan en önemli işlevlerinden biri temsilciliktir. Öğretmen, içinde bulunduğu öğretmen grubunu ve topluluğunu temsil eder. Davranışları, hareketleri ve giyim kuşamıyla hem bireysel olarak kendini hem de mesleği temsil eder. Sorumluluklarını yerine getirirken topluma karşı hem olumlu hem de olumsuz sorumluluklar taşır.

Liderlik/Başkanlık: Öğretmenler, içinde buldukları öğretmen grubunda ve öğrenci grubunda liderlik rolü üstlenirler. Bu liderlik, geleneksel veya demokratik olabilir. Öğretmen, sorumlusu olduğu sınıfı, okulu ve hizmet verdiği çevreyi yönlendirir ve aydınlatır. Liderlik, öğrencileri güdüleme, etkileme ve hedefe yöneltme sanatı olarak kabul edilir (Aytürk, 1999:79).

Arabuluculuk: Özellikle okullarda, çeşitli gruplar arasında anlaşmazlıklar, çıkar çatışmaları veya yanlış anlaşılmalarda yaşanabilir. Bu durumlarda öğretmenler, arabuluculuk yaparak önemli bir rol üstlenirler. Öğretmenler, bireyler ve gruplar

arasındaki çatışmalarda arabuluculuk rolü üstlenerek sorunların çözümüne yardımcı olurlar. Özellikle ilkokul öğrencileri, öğretmenlerini iyi bir arabulucu olarak görürler. Grup çalışmalarında, oyunlarda veya paylaşım konusunda sorun yaşadıklarında öğretmenlerinden yardım beklerler.

Hakemlik: Okul ve sınıf ortamlarında, eğitimle ilgili belirlenen uygulama ilkelerinin uygulanmasında öğretmenlerin rolü büyüktür. Öğrenciler, öğretmenlerini sıkıntılı durumlarında bir hakem olarak görebilirler. Öğretmenler, öğrencilerin karşılaştıkları problemlerde rehberlik eder, sorunları çözmelerine yardımcı olurlar. Bu rol sadece okulda değil, toplum içinde de öğretmenlere atanabilir.

Rehberlik: Öğretmenler, öğrencilere toplumda ilerleme olanakları ile uymaları gereken kurallar konusunda bilgi vererek rehberlik etme sorumluluğunu taşırlar. Bu rehberlik süreci; öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun okul, program ve meslekler konusunda bilgilendirilmesini, görgü ve disiplin kuralları hakkında farkındalık kazandırılmasını içerir. Öğretmenler, öğrencilerinin karşılaştığı sorunları anlayıp çözmelerine destek olmanın yanı sıra, onların iyi bir aile ve toplum bireyi olarak yetişmeleri için de gayret gösterirler (Kuzgun, 1987:68).

Yargıç, Bilgiç ve Dedektif Öğretmen: Öğrencilerin gözünde öğretmen, bir yargıç gibidir. Özellikle belirli bir dersin sonunda öğretmenin verdiği kararlar, öğrencilerin akademik gelecekleri üzerinde büyük etkiye sahiptir. Bu nedenle öğrenciler, öğretmenin vereceği kararları genellikle sorgulamazlar ve kabul ederler.

Öğrencilere göre öğretmen, her şeyi bilen bir bilgiçtir. Özellikle ilkokul düzeyinde, öğrenciler öğretmenlerini her konuda uzman olarak görürler. Bilmedikleri her şeyi öğretmenlerine sorarlar ve en doğru cevabı alacaklarına inanırlar. Bu nedenle, öğrencilerin bazen ailelerinin bile söylediklerini öğretmenin söylediklerine tercih ettikleri durumlar olabilir.

Öğrenciler, öğretmenlerinden dedektiflik yapmalarını da beklerler. Özellikle kaybolan eşyalar veya yapılan hatalar konusunda öğretmenden yardım beklerler. Öğretmenlerden, bu tür durumları çözüp sorumluları bulmalarını ve gereken cezayı vermelerini beklerler. Bu, öğrencilerin öğretmenlerinden adaleti sağlamalarını bekledikleri bir rol olarak öne çıkar.

2.4. Uzman Öğretmenlik

Öğretmenlerin, her bir çocuğun bilişsel, duyuşsal, sosyal ve gelişimsel alanlarını desteklemek için uygun stratejiler belirlenmelidir. Ayrıca, öğretmenlerin sınıf içi etkinlikleri aktif bir şekilde planlama, olumlu iletişim kurma, teknolojiyi ders içinde kullanma ve öğretim uygulamalarını değerlendirme gibi becerilere sahip olmaları beklenmektedir (Darling Hammond & Bransford, 2005:54). Tüm bu özellikler, öğretmenlerin mesleklerini daha etkili bir şekilde yerine getirebilmeleri için sürekli olarak hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduklarını göstermektedir (Budak & Demirel, 2003:69). Bu beceriler, hizmet içi eğitim programları aracılığıyla öğretmenlere kazandırılabilir. Ancak, Yükseköğretim Kurulu'nun belirlediği "Yeni Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları" daha çok teorik bilgi ve becerilere odaklanmaktadır (YÖK, 2018). Halbuki, hizmet içi eğitim programlarının öncelikli amacı, öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarına yönelik bilgi ve becerilerini artırmaktır (MEB, 2017). Bu durum, öğretmenlerin eğitim eksikliklerinin ve taleplerinin artmakta olduğunu göstermektedir.

Geçmişte, öğretmenlerden sınıf düzenini sağlama, müfredat gereksinimlerini yerine getirme ve öğrencilere müfredatın hedeflerine uygun bilgiler verme gibi görevler beklenirken, günümüzde bunlara ek olarak öğretimin kişiselleştirilmesi, kapsayıcı eğitim uygulamalarının benimsenmesi ve farklı öğrenci gruplarının karmaşık konuları anlamalarına yardımcı olma gibi beceriler de beklenmektedir (Özel Eğitim 2:145). Öte yandan, eskiden öğretmenlerden sadece birkaç öğrenciyi motive ederek entelektüel çalışmaya hazırlamaları beklenirken, bugün neredeyse tüm öğrencilerin yüksek düzeyde düşünme ve performans sergilemeleri için teşvik edilmesi ve hazırlanması istenmektedir (MEB, 2017). Öğretmen eğitimi alanında yapılan çalışmalarda, bu değişen beklentilerin farkına varılmış ve öğretmen eğitiminin hedeflerinin öğrenme türlerini desteklemek için nasıl revize edilebileceği araştırılmıştır (Gündoğar, 2014:118).

Bazı araştırmalarda, öğretmen eğitimi programlarının standartları incelenirken (Adıgüzel & Sağlam, 2009:83), diğer çalışmalarda ise öğretmenlerin kariyer basamaklarında ilerlemeleri ele alınmıştır (Canatan Doğan, 2022:34). Buna ek olarak farklı ülkelerdeki öğretmen eğitimi modelleri üzerine çalışmalar da bulunmaktadır (Akin & Sözen Özdoğan, 2021:54). Ancak, uzman öğretmenlik eğitim programlarının seminerlerinde belirtilen kazanımlar ile öğretmenlerin kariyer basamaklarında ilerlemek

için girdikleri sınavlar arasında bir bağlantı olduğuna dair çalışma ve araştırmalara rastlanmamıştır. Oysa ki "Uzman Öğretmenlik Eğitim Programı Seminerinin etkili bir şekilde değerlendirilebilmesi için uzman öğretmenlik sınavının önemi büyüktür. Programdaki eksikliklerin belirlenmesi ve öğretmenlerin programa katılım düzeyleri gibi bazı faktörler, bir uzman öğretmenlik sınavı aracılığıyla ortaya çıkarılabilir. Dolayısıyla, öğretmenlikten uzman öğretmenliğe geçiş sürecinde eğitim programı seminerleri ile uzman öğretmenlik sınavı arasında bir ilişki olduğu düşünülebilir.

Türkiye'deki Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2022 yılında öğretmenlerin kariyer basamaklarında ilerlemelerini sağlayan bir öğretmenlik meslek kanununu yürürlüğe koymuştur (Resmi Gazete, 2022). Bu çerçevede, MEB, 2022'de öğretmenlerin "uzman" statüsüne ulaşmalarını sağlamak amacıyla uzaktan uzman öğretmenlik eğitim programı seminerini başlatmıştır. Eğitim sürecinin sonunda, lisansüstü eğitim almayan ve hizmet süresi 10 yıl ve üzerinde olan öğretmenler, uzman öğretmenlik sınavına tabi tutulmuş ve bu sınavı başarıyla geçen 70 alan öğretmene "uzman öğretmen" unvanı verilmiştir.

2.5.Öğretmen Eğitimi

Öğretmenler, her gün çeşitli bilgiler ve muhakeme türlerine dayalı karmaşık kararlarla karşılaşmaktadırlar ve bu kararlar öğrencilerin geleceği için önemli sonuçlar içerebilir. Doğru ve geleceği tahmin edebilmek için, öğretmenlerin öğrenci öğrenimini birçok farklı yöntem bağlamında görebilmeleri gerekmektedir; bunlar arasında gelişim, öğrenme farklılıkları, dil-kültürel etkiler, bireysel mizaçlar, ilgi alanları ve öğrenme yaklaşımları bulunmaktadır. Bu öğrenme ve performans alanlarına ilişkin temel bilgilere ilaveten, öğretmenlerin neyin olduğunu ve hangi stratejilerin öğrenme sürecine yardımcı olabileceğini anlamalarını sağlayacak ek bilgileri nasıl toplayacaklarını bilmeleri önemlidir (Darling-Hammond, 2006:107).

Öğretmenlerin gereksinim duyduğu bilgiyi yapılandırmanın birkaç alternatifi bulunmaktadır. Bu alternatiflerden biri, öğretmenlerin farklı kişilerden öğrenmesini sağlamaktır; yani, sosyal bir bağlamda öğrenmektir. Vygotsky'nin çalışmalarını baz alan bu yaklaşım, öğrenmenin, öğrenen toplulukları olarak başkalarıyla iletişim ve etkileşime dayalı olarak gerçekleştiğini belirtir (Vygotsky, 1978:133). Bu şekilde, Vygotsky, tüm öğrenmelerin sosyal bir temele dayandığını savunur. Öğretmenlerin, öğrenmeye hazır

oldukları alanlarda yardım olarak bilgiyi yapılandırmaları teşvik edilebilir. Bu nedenle, öğretmenlerin belirli öğretim görevleri için yeterlik ve hazır olma düzeylerini belirlemek ve buna göre yardımın hedeflerini belirlemek gerekebilir. Bu bağlamda, iletişimi geliştirmeye yönelik hizmet içi eğitim programları düzenlenebilir; bu programlar, öğretmenlere sorgulama, grup çalışması ve karşılıklı öğretim gibi farklı özel öğretim stratejileri temelinde iletişimi teşvik etmek ve yönlendirmek için tasarlanabilir. Öğretmenlerin bilgiyi yapılandırmalarının ikinci yolu, öğretmenlere destek sağlama faaliyetlerini devreye sokmaktır. Bu faaliyetler şu şekilde dile getirilebilir:

i. Modelleme(Lunenberg, Korthagen & Swennen, 2007:599): Geri bildirimler ışığında performansı desteklemek,

ii. Yapı iskelesi kurma (Silver, 2011:31): Bir görevi küçük, daha yönetilebilir parçalara ayırmak,

iii. Koçluk-mentorluk(Elbay, 2015:88): Öğretmenlerin uzmanlık geliştirmesi ve karmaşık görevleri başarıyla yerine getirmelerine geri bildirimlerle yardımcı olmak.

Modelleme, yapı iskelesi kurma ve koçluk gibi yöntemlerle öğretmenler, uzman düşüncüyü nasıl uygulayacaklarını ve öğrencilerin öğrenmelerini nasıl destekleyeceklerini değerlendirebilirler. Ayrıca, öğretmenler bir görevi parçalara ayırma, yapı iskelesi kurma ve faaliyetleri yapılandırma ihtiyacını fark ederek öğretimsel işleri yerine getirebilirler. Günümüzde, öğretmenlerin bilgiyi yapılandırmak için giderek daha fazla uzaktan öğrenme platformunu kullandığı gözlemlenmektedir. MEB'in benimsediği bu yaklaşım sayesinde, öğretmenler istedikleri zaman ve yerde belirlenen eğitim modüllerini izleyebilirler. Ayrıca, bu yaklaşımın, eğitim videolarını durdurma, anlaşılmayan yerleri tekrar izleme gibi çeşitli avantajları bulunmaktadır. Türkiye'de, Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) aracılığıyla hizmet içi uzaktan eğitim faaliyetleri yürütülmektedir.

Bilginin farklı şekillerde yapılandırılmasına göre öğretmenler için çeşitli eğitim programları geliştirilmektedir. Bu programlar, öğretmen yetiştirmede temel kavram ve yetkinlikleri temsil eden bilgi alanlarını, ortak bir program çerçevesinde sunmaktadır. Bu doğrultuda, Amerikan Ulusal Eğitim Akademisi Öğretmen Eğitimi Komitesi (National Academy of Education Committee on Teacher Education), birçok öğretim standardında yer alan ve birbirini tamamlayan üç temel bilgi alanına odaklanan bir yapı önermiştir

(Darling Hammond & Bransford, 2005; National Academy of Education [NAEd], 2021; akt. Elbay, 2023:39).

i. Dil gelişimi bilgisinin de dâhil edilmesiyle birlikte, öğrencilerin bilgiyi sosyokültürel bağlamlarda nasıl öğrendikleri ve gelişim gösterdiklerinin; disiplinin gerekleri, öğrencilerin ihtiyaçları ve eğitimin toplumsal amaçları doğrultusunda öğretilecek konularla birlikte kazandırılması gereken becerilerin, program hedefleri ve içeriğiyle ilişkili olarak anlaşılması önemlidir.

ii. İçerik (pedagojik) bilgisi ve farklı öğrenenlere öğretme bilgisi dâhil olmak üzere öğretme anlayışı ile becerileri,

iii. Değerlendirme anlayışı ile verimli bir sınıfın nasıl oluşturulacağı ve yönetileceği.

Bu bilgi alanları, öğretmen eğitimi sürecinde içerik ile öğretim arasındaki ilişkiye dikkat çekmektedir. Bu etkileşimler, uygulamaya aktarılırken iki temel koşul çerçevesinde ele alınmaktadır. Birincisi, öğretmenliğin ahlaki ve teknik sorumluluklar barındıran bir meslek olması; ikincisi ise farklı ve baskın kültürel altyapılardan gelen öğrencilere etkili biçimde ulaşma zorunluluğudur. Böylece, tüm çocukların eğitime eşit erişim hakkı desteklenmiş olur. Bu nedenle, öğretmen yetiştirme programlarının ahlaki ve bilgiye dayalı (epistemolojik) temellerinin net bir şekilde tanımlanması büyük önem taşır.

Öğretmen eğitimi programlarının felsefi bir temele dayanması ve farklı modeller doğrultusunda şekillendirilmesi gerekmektedir (Sockett, 1993:49). Alanyazın incelendiğinde, öğretmen eğitimine ahlaki ve bilgi kuramsal (epistemolojik) yaklaşımlar temelinde yön veren dört modelin öne çıktığı görülmektedir (Sockett, 2008:37).

i. Bilgin-profesyonel: Bu model, bilgiyi eğitimin ana hedefi olarak görür. Bu sayede öğretmen, kendisini bilgiyi aktarmaya ve öğrencilerin zihinsel gelişimini desteklemeye adanmış bilge bir kişi olarak tanımlar (Barzun, 1991:46). Buradaki ahlaki gaye, geleneksel bir erdem meselesidir. Öğretmen eğitimcileri ve öğretmenler için epistemik hedefler ise sadece incelenen disiplinlerin pedagojik içerik bilgisini aktarmaktır (Grossman & Schonfield, 2005:52).

ii. Yetiştirici-profesyonel: Bu model, bireyin gelişimine odaklanır. Öncelikli hedef, öğrenenlerle olumlu ilişkilere sahip bir öğretmeni tanımlamaktır. Burada öğrenenler, konudan daha önemlidir (Noddings, 1984:47). Hem ahlaki hem de epistemik amaçlar, bireysel gelişimle ilişkilidir. Temel vurgu, bireysel yetiştirme, bu da dikkat ve özen gerektirir. Öğrenenin bilişsel ve duyuşsal yönden gelişimi hedeflenir.

iii. Klinisyen-profesyonel: Bu model, eğitimin amacını, sosyal amaçlarla birlikte öğretmenin uyarlanabilir uzmanlığını vurgular (Darling Hammond & Bransford, 2005:219). Epistemik amaç, bilimsel yöntemin önemini vurgular (Phillips & Burbules, 2000:41).

iv. Ahlaki ajan-profesyonel: Bu model, bireysel öğrenme, öğrencinin kapsamlı gelişimi ve olgunlaşmasına odaklanır. Öğretmen ile öğrenenler için epistemik amaçlar, akademik içeriği doğruluk, açık fikirlilik, tutarlık, cesaret gibi entelektüel ve ahlaki erdemlerle bütünleştirme çabasını içerir.

Avustralya, Şili, Çin, Hindistan, Güney Afrika ve Uganda gibi pek çok ülke, öğretmen eğitim programlarını ya tek bir modele ya da eklettik bir yaklaşıma dayandırarak yapılandırmaktadır (Elbay, 2023:39). Türkiye'de ise öğretmen eğitimi programları, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ile Yükseköğretim Kurulu (YÖK) iş birliğinde yürütülmektedir (MEB, 2017). Ancak bu programlarda hangi öğretmen eğitimi modelinin temel alındığı açıkça belirtilmemektedir. Yine de, öğretmen yeterlikleri ve hedeflerine dair çeşitli belgelerde önemli ifadeler yer verilmektedir.

Örneğin, MEB tarafından öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri üç başlık altında tanımlanmıştır:

- **Mesleki bilgi** (alan bilgisi, öğretim yöntemleri bilgisi, mevzuat bilgisi),
- **Mesleki beceri** (öğretimi planlama, öğrenme ortamı oluşturma, öğretim sürecini yönetme, ölçme-değerlendirme),
- **Tutum ve davranışlar** (değerler, öğrenciye yaklaşım, iletişim, iş birliği ve sürekli gelişim) (MEB, 2017).

YÖK ise eğitim fakültelerinin amaçlarını, öğretmenlerin alan bilgisi, pedagojik bilgi ve bu bilgiyi öğrenciye uygun şekilde aktarma becerisi çerçevesinde belirlemiştir (YÖK, 2018).

Ayrıca, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan 2023 Eğitim Vizyonu belgesinde, ideal öğretmen profili “çok yönlü, çağdaş bilgi ve becerilerle donanmış, gelişime açık ve özverili” bireyler olarak tanımlanmıştır. Öğretmen yetiştirmenin amacı da “çağın koşullarına uyum sağlayan ve sürekli kendini yenileyebilen öğretmenler” olarak ifade edilmiştir (MEB, 2019). Bu yaklaşım, belirgin bir şekilde olmasa da "Yetiştirici Profesyonel Modeli"ne yakın durmaktadır.

Son olarak, öğretmenlerin kariyer basamaklarına ilişkin geliştirilen öğretmen eğitimi programında, ağırlığın mesleki becerilerin geliştirilmesine verildiği görülmektedir. Bu programda, bilgi alanları kazanımlarla entegre edilerek, öğretmenlerin program sonunda hangi kazanımları edinmesi gerektiği açıkça belirtilmiştir (ÖBA, 2022).

2.6.Proje Okullarının Tanımı

Türk eğitim sistemine proje okulları, ilk kez 2014 yılında yasal düzenlemelerle dâhil edilmiştir. Ancak bu okulların kapsamı ve tanımı, 2016’da yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Özel Program ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumları Yönetmeliği ile daha açık hâle getirilmiştir (Resmî Gazete, 2016). Yönetmeliğin 4/ç maddesinde proje okulları, ‘proje okulu olarak belirlenen eğitim kurumları’ şeklinde tanımlanmıştır. Öte yandan, 14 Mart 2014 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 28941 sayılı ve “Millî Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”da, bu okullara ilişkin daha kapsamlı bir tanımlama yer almaktadır. Kanunun 22. maddesinin 9. fıkrasında, proje okulları; gerek yurt içi gerekse yurt dışında, ulusal veya uluslararası projeler yürüten, yerli ya da yabancı kurumlarla iş birliği içinde kurulan; Bakanlık tarafından proje okulu olarak seçilen ve özel eğitim programlarıyla reform uygulayan; ayrıca doğrudan Bakanlık merkez teşkilatına bağlanan kurumlar olarak ifade edilmiştir (Resmî Gazete, 2014). Bu açıklamalardan, proje okullarının köklü geçmişe, yüksek başarı düzeyine ve belirli bir kurum kültürüne sahip, seçkin eğitim kurumları olarak kurgulandığı anlaşılmaktadır.

2.6.1.Proje okullarının belirlenmesi

Türkiye’de 1 Eylül 2016 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan “Özel Program ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumları Yönetmeliği” Resmî Gazete’de

yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Her ne kadar proje okullarının uygulaması 2014-2015 eğitim-öğretim döneminde başlamış olsa da, bu uygulamaya yönelik yasal çerçeve iki yıl sonra oluşturulmuştur. Söz konusu yönetmelik, 14 Mart 2014 tarihinde yayımlanan ve 6528 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 22. maddesinin dokuzuncu fıkrasına dayanılarak hazırlanmıştır. Yönetmelikte, proje okullarının belirlenmesine ilişkin ölçütler ile bu okullarda görev yapacak öğretmen ve yöneticilerin atanma süreçlerine dair esaslara yer verilmiştir (Resmî Gazete, 2014). Beşinci madde, proje okulu belirleme komisyonuna ilişkin düzenlemeleri içermektedir. Buna göre komisyon; Müsteşar ya da onun uygun göreceği bir müsteşar yardımcısının başkanlığında, İnsan Kaynakları Genel Müdürü, ilgili genel müdür, il millî eğitim müdürü ve projenin içeriğine bağlı olarak davet edilecek bir uzmandan oluşmaktadır. Komisyon, proje okulu olmak üzere başvuruda bulunan ve il millî eğitim müdürlüğü tarafından uygun görülen eğitim kurumlarını yönetmelik hükümleri çerçevesinde değerlendirir. Gerekli şartları sağlayan kurumlar arasından uygun görülenler, ilgili genel müdürlüğe bildirilir. Komisyonun sekreteryaya hizmetleri ise İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Yönetmeliğin altıncı maddesinde, proje okulu olarak kabul edilecek kurumlara yönelik seçim kriterleri yer almaktadır. Buna göre, (b) bendine göre seçilecek olanlar hariç tutulmak üzere, Bakanlığa bağlı bir kurumun proje okulu sayılabilmesi için belirlenen en az iki koşulu karşılaması gerekmektedir (Resmî Gazete, 2016).

- a. Uygulanacak projenin içeriğiyle uyumlu olacak şekilde, okul türüne uygun fiziksel altyapı, teknik donanım ve yeterli insan kaynağına sahip olması; ayrıca bulunduğu yerleşim yerindeki diğer okullarla karşılaştırıldığında eğitsel ve sosyal etkinlikler açısından öne çıkan bir konumda bulunması,
- b. Dezavantajlı koşullara sahip olması ya da çeşitli nedenlerle beklenen düzeyde gelişim gösterememesi nedeniyle seçilen ve bu doğrultuda kapsamlı bir gelişim planının uygulanması amacıyla proje okuluna dönüştürülmüş olması,
- c. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ulusal ya da uluslararası düzeyde yürütülen veya yürütülmesi planlanan yeni ya da farklı bir program ya da projeyi uygulayan eğitim kurumu olması,

- d. Görev alanına uygun özgün uygulamalar ve kapsamlı çalışmalar içeren konularda; kamu kurumları, organize sanayi bölgeleri, serbest ticaret bölgeleri, ilgili sektörde faaliyet gösteren büyük ölçekli işletmeler ya da sivil toplum kuruluşları ile iş birliği protokolleri imzalamış olması,
- e. Alana ait bir dal programında eğitim veren mesleki ve teknik ortaöğretim kurumu olması,
- f. Bakanlık tarafından kabul edilen uluslararası yetkili kurum veya kuruluşlarca akredite edilmiş olması,
- g. Kendi okul türü içerisinde, merkezi sınav sonuçlarına göre il genelinde başarı ortalaması açısından ilk beş sırada yer alması,
- h. Okulun açılış tarihi, yapısal özellikleri ya da yetiştirdiği önemli devlet adamları nedeniyle tarihi bir öneme sahip olması gerekmektedir. Proje okulu olmak isteyen okullar, başvurularını elektronik başvuru formu aracılığıyla yapar. Başvurular, il millî eğitim müdürlüğü ve proje belirleme komisyonu tarafından incelenir ve uygun bulunanlar, ilgili genel müdürlüğün önerisi ile Bakanın onayı doğrultusunda proje okulu olarak kabul edilir. Yönetmeliğin altıncı maddesinin ikinci fıkrasına göre, proje okulu başvuruları yarıyıl tatilinde gerçekleştirilir ve başvurular tamamlandıktan sonra iki ay içerisinde sonuçlandırılır.

2.6.2. Türkiye'deki proje okulları

Proje okullarının ortak özellikleri incelendiğinde, çeşitli projeler ve etkinliklere katılım gibi benzer yönler öne çıkmaktadır. Bu okullar, hem yurtiçinde hem de yurtdışında farklı projeler ve etkinliklerde aktif rol almaktadır. Gelişmiş fiziksel altyapıya sahip olan proje okulları, dil ve teknoloji laboratuvarları, spor salonları, kütüphaneler, fizik, kimya ve biyoloji laboratuvarları, sinema salonları, müzik odaları, resim atölyeleri ve modern dersliklerle donatılmış olup, eğitim için uygun bir ortam sağlamaktadır (Kaya, 2019:49). Ayrıca, okul müdürleri, Bakanlık onayıyla göreve başlamadan önce, istedikleri öğretmen ve yönetici kadrosunu kendi belirledikleri 55 kritere göre seçme imkânına sahiptir.

Türkiye'de, yönetici ve öğretmen kadrolarının belirlenmesi yetkisinin müdürlere verilmesi, yenilikçi bir okul yönetimi modeli uygulaması olarak ilk defa denenmiştir. Bu var olan yeni modelin uygulanması, Bakanlıkta bulunan yetkinin okul müdürlerine devredilmesi anlamına gelmektedir. Müdürler, kendi okul ortamlarına uyum sağlayacak nitelikli yönetici ve öğretmenleri belirleyerek, okul yönetimi konusunda karar alma sürecine dahil olma hakkına sahip olmuşlardır. Proje okul müdürlerine verilen bu özerklik, tüm eğitim öğretim faaliyetlerinin merkezi bir otoriteden yürütüldüğü Türkiye için okul merkezli bir yönetim modeline geçişin bir adımı olarak değerlendirilebilir (Kaya, 2019:49). 2018-2019 eğitim öğretim yılı itibarıyla Türkiye’de özel program ve proje uygulayan eğitim kurumlarının toplam sayısı 569’dur (MEB, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü). Ayrıca, aynı dönemde Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü’ne bağlı okullardan, 2 Nisan 2019 tarihli ve 6715285 sayılı Bakanlık onayıyla, özel program ve proje uygulayan 188 Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi de bu kapsama dahil edilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı, 9 Ağustos 2019 tarihinde Ortaöğretim Kurumları Uluslararası Program Uygulama Esasları ile ilgili bir yönerge yayımlamıştır. Bu yönergede, Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği’nin “Öğretim Programları” başlıklı 10. maddesine atıf yapılarak, şartları uygun olan ortaöğretim kurumlarında Uluslararası Bakalorya Programı (IB) uygulamasına da yer verilebileceği belirtilmiştir. IB programı kapsamında, yaratıcılık, etkinlik ve hizmet (CAS) faaliyetlerine özellikle önem verilmektedir. Bu yönerge, 2007’den itibaren bazı okullarda uygulanmakta olan IB programlarına yasal dayanak sağlamayı ve uygulama esaslarını düzenlemeyi amaçlamaktadır. Programa katılan öğrenciler, matematik ve fen bilimleri derslerini yabancı dilde almaktadır. Proje okulları ise, IB programını uygulamak için en uygun ya da bu programı aktif olarak uygulayan eğitim kurumlarıdır. 2014 yılından itibaren, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü’ne bağlı Anadolu İmam Hatip Liselerinde program çeşitliliği uygulanmaya başlamıştır. Bu kapsamda, Arapça, Almanca, İngilizce, İspanyolca, Rusça gibi dillerde Hazırlık Sınıfı ve Dil Projesi uygulayan okullar, Fen ve Sosyal Bilimler programı uygulayanlar, hafız öğrencilere eğitim veren okullar, Klasik ve Çağdaş Sanatlar, Müzik ve Spor programlarını uygulayanlar ile Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liseleri açılmış ve proje okulu statüsünde eğitime başlamıştır. Bu program çeşitliliğinden ve proje okullarından ayrıca, Millî Eğitim Bakanlığı’nın 2023 Vizyon Belgesi’nde de bahsedilmektedir (MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, [12.11.2019]).

Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne bağlı proje liselerinde, özgün projelerin geliştirilmesinin yanında yılda iki defa ortak sınavlar düzenlenmektedir. Türkiye'nin farklı illerinde bulunan liseler, bu ortak sınavlar aracılığıyla kendi seviyelerini değerlendirme fırsatına sahip olurlar. Ayrıca, bu okullar arasında münazara etkinlikleri düzenlenerek, öğrencilerin kendilerini her yönden geliştirmeleri ve okulların seviyelerinin karşılaştırılması sağlanır. Türkiye'de 2018-2019 eğitim öğretim yılında sınavla öğrenci alan proje okulu Anadolu İmam Hatip Liselerinin sayısı 285'tir (MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, [12.11.2019])

2.7.Sporun Tanımı

Spor, toplumda bireylerin belirli kurallara uygun olarak takım halinde veya bireysel olarak gerçekleştirdiği planlı, programlı fiziksel veya zihinsel aktivitelerdir (Heper, 2012:509). Sporun toplumdaki önemi büyüktür; çünkü insanları genellikle eğlence amaçlı bir araya getirir, aynı atmosferi paylaşmalarını ve birbirleriyle iletişim kurmalarını sağlar; bazı durumlarda ise rekabet ortamı oluşturur. Ayrıca spor, bireylerin fiziksel, sosyal ve zihinsel gelişimlerine katkıda bulunan en önemli etkenlerden biridir (Alparslan, Kılıçgil, & Başpınar, 2003; akt. Altunok, 2022). Sporu sadece fiziksel ve motor becerilerin geliştirilmesi için değil, aynı zamanda bir oyun olarak ele alındığında, sosyal ilişkiler için de fayda sağlayabilir ve rekreasyon ve boş zaman aktivitesi olarak değerlendirilebilir. Sporun çevreye uyum sağlamada da etkili olduğu düşünülmektedir. Özellikle üniversiteye yeni başlayan öğrenciler için spor, farklı bir sosyal ortama giriş biletidir ve bu ortamda yeni arkadaşlıklar kurulabilir (Yanık, 2018:111). Ayrıca spor, bireylerin toplum içinde birbirleriyle ikili ilişki kurmalarına ve birlikte oyunlar oynamalarına olanak sağlayan sosyal bir unsurdur (Erkal, 1982:27). Spor, belli kurallara bağlı olarak yönetilen ve bu kurallara uyulmadığı takdirde anlamını yitiren, bireysel veya takımsal olarak kazanma amacı güdülen etkinlikler bütünüdür (Demirci, 2006:28).

Yapılan tanımlardan da anlaşılacağı üzere spor, bireylerin fiziksel ve zihinsel gelişiminde büyük öneme sahip olduğu gibi, insanların bir araya gelerek aktivitelere katılmalarını, eğlenmelerini ve rekabet etmelerini sağlayarak branşlaşmaya öncülük etmekte ve farklı spor dalları arasında ilgiyi artırmaktadır. Bu sporlara olan ilgi düzeyleri, insanların farklı alanlarda gelişmelerine katkıda bulunabilir. Örneğin, güç gerektiren spor dalları olan boks veya halterle ilgilenen bireyler, ağır işlerde çalışabilirler. Zihinsel bir

aktivite olan satrançla ilgilenen bireyler, eğitimlerinde ve bilişsel yeteneklerinde daha başarılı olabilirler. Takım sporlarına ilgi duyanlar, örneğin futbol veya basketbol gibi, sosyal gelişim açısından da fayda sağlayabilirler.

2.8.Sporun Faydaları

Spor, fiziksel, psikolojik ve yaşamın her alanında önemli bir temel unsurdur (Sevil vd., 2012:85). Ancak, sportif faaliyetin kavramsal olarak daha geniş bir değeri olduğu vurgulanmalıdır. Sporun, kurallara bağlılık, rakibe saygı, disiplin duygusu, sağlıklı yaşam ve doğru rekabetin oluşmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, sporun sosyal, psikolojik, pedagojik ve hatta politik nitelikte bağlantılar kurarak doğal sınırlarını aşabileceği; bireyler arasında bir yardım aracı olarak işlev görebileceği ve önemli bir sosyal etkiye sahip olabileceği yorumu yapılabilir. Sürekli ve düzenli olarak yapılan spor, bireyin kişisel gelişimini, potansiyelini ve tutumlarını olumlu yönde etkileyerek geliştirebilir. Ayrıca, spor insanların öz yeterlilik algısını, kişinin kendi gelişimini kontrol edebilme yeteneğini ve farkındalığını artırırken, çeşitli sorunlarla başa çıkma stratejilerini geliştirme ve uygulama yeteneklerini de güçlendirebilir (Molassam & Masullo, 2018:20). Sporun sosyal boyutu göz önüne alındığında, bireylerin kişisel ve sosyal sorumluluk, iş birliği ve diğer olumlu sosyal becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabileceği kabul edilir (Martinek & Hellison, 1997:39). Sporun akran ilişkilerine katkı sağlayabileceği de düşünülmektedir (Coalter, 2005:19). Taub ve Greer (2000) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, fiziksel aktivite, fiziksel engelli çocuklar için normalleştirici bir unsurdur. Engelli çocukların akranlarıyla bütünleşmelerini sağlar ve sosyal becerilerini ve sosyal ağlarını geliştirmelerine yardımcı olur (Taub & Greer, 2000:395). Ayrıca, birçok genç için spor, eğitimde başarısız olan bireyleri okullarına çekebilme ve başarı düzeylerini artırma konusunda etkili bir araç olarak görülmektedir. Dolayısıyla, sporun geniş bir alanda olumlu etkilere sahip olduğu görülmektedir (Coalter, 2005:25).

Sit ve Lindner (2006) tarafından yapılan bir çalışmada, bireylerin spor yapma motivasyonunda önemli etkilere sahip faktörler arasında eğlence, arkadaşlık, beceri gelişimi ve fiziksel uygunluk olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, birçok bireyin spor yapma nedenleri arasında hedeflenen kiloya ulaşmak ve istenilen kiloyu korumak, kas gruplarını geliştirmek, daha iyi bir fiziksel görünüm elde etmek ve sosyal olarak daha uygun bir görünüme sahip olmak bulunmaktadır.

2.8.1. Sporun fizyolojik yönden faydaları

Genel olarak yapılan çalışmalar incelendiğinde, spor aktivitelerine katılan bireyler ile katılmayanlar arasında fiziksel güçte artış olduğu ve fizyolojik olarak daha sağlıklı hissettikleri bulunmuştur (Demir, 2020:39).

2.8.2. Sporun sosyal yönden faydaları

İnsan, doğası gereği sosyal bir varlık olarak çevresindeki diğer bireylerle etkileşim halindedir ve bu nedenle spor, sosyal ve sanatsal aktivitelerde bulunma eğilimindedir (Demir, 2020:45). Özellikle takım sporlarıyla ilgilenen bireylerde, kişisel "benlik" duygusu yerini zamanla "biz" duygusuna bırakır. Bu durumda, bireyler kendi çıkarları yerine takım arkadaşlarının veya takımın çıkarlarına odaklanmaya başlarlar. Bu, samimiyetin, kaynaşmanın, hakkaniyetli düşüncenin ve aidiyet duygusunun gelişimine katkıda bulunabilir. Spor aktiviteleri sırasında ve sonrasında, bireyler rakip takıma veya seyircilere karşı saygı duymayı, kazanmayı veya kaybetmeyi, paylaşmayı ve haklarını korumayı öğrenirler (Demir, 2020:45).

Sporun insanların sosyalleşmesindeki etkileri şu şekilde sıralanabilir:

- Spor faaliyetleri, bireylerin birlikte hareket ederek çalışma becerilerini geliştirmelerine olanak sağlar.
- Spor, akran ilişkilerinin oluşmasına ve ikili ilişkilerin geliştirilmesine katkıda bulunur.
- Beraber çalışma becerisini ortaya çıkararak takım ruhunu güçlendirir.
- Sosyal yönden sorumluluk almayı ve takım içindeki rollerini yerine getirmeyi öğretir.
- Yönetici olabilme yeteneğini geliştirir ve liderlik özelliklerini benimsetir.
- Spor, katkıda bulunan bir takım oyuncusu olmayı teşvik eder, takım arkadaşlarıyla işbirliği içinde hareket etme ve oyunları analiz etme yeteneğini artırır (Öktem, 2021; akt. Altunok, 2022).

- Spor, kişinin kendini ve diğer bireyleri sevmeyi, güvenle bakmayı, saygı çerçevesini aşmamayı, farklı bireyleri kabul etmeyi ve duygularında olumlu yönde ilerlemeyi sağlar (Polat, 2020:48).
- Bireyler arasındaki sosyalleşme sürecini hızlandırır.
- Toplum içinde bireylerin statü kazanımına katkı sağlar.
- Farklı topluluk bireylerini bir araya getirerek kaynaşmayı teşvik eder.
- Spor, bireyin duygularını ifade etme ve yaratıcılık özelliğini geliştirme fırsatı sağlar (İnal, 2003:75).
- Kişinin duygularını ifade etmesine ve hayata geçirmek istediklerini ortaya çıkarmasına olanak tanır (Aracı, 1999:63).
- Spora katılımın artmasıyla bireylerin öz değerlendirmesinde olumlu yönde bir artış gözlemlenebilir (Roberts vd. 1992).

2.8.3. Sporun psikolojik yönden faydaları

Spor, sadece fiziksel güç kazandırmakla kalmaz, aynı zamanda bireyin psikolojik ve ruhsal yönden olumlu bir düzeye gelmesine yardımcı olur (Sepil & Kıyıcı, 2020:51). Sporun anksiyete bozukluklarından koruma özelliği olduğu da belirtilmektedir (Cankorur ,2016:24). Araştırmalar, fiziksel aktivitenin anksiyete dışındaki psikolojik ve zihinsel işlev bozuklukları, depresyon ve düşük benlik saygısı gibi sorunlarla mücadelede olumlu etkilerinin olduğunu göstermektedir. Ayrıca, sporun kişinin psikolojik olarak memnun olmasını, istekli olmasını ve kendini mutlu hissetmesini sağladığı durumlar, kişiliğin gelişimine katkıda bulunabilir (Şahan, 2008:56). Ancak, aşırı antrenman ve egzersizin olumsuz etkileri de olabileceği unutulmamalıdır.

Sporun hayatımızdaki önemli rolü göz önüne alındığında, çeşitli davranışsal ve ruhsal açılardan olumlu etkilerin artırılmasına ve devam ettirilmesine katkı sağlayabileceği ifade edilebilir (Molisso & Masullo, 2018:20).

2.8.4. Sporun sağlık y6n6nden faydaları

Sporun amaca y6nelik ve d6zenli bir Şekilde yapılması olumlu sonuçlar doğurur. Son d6nemlerde, bireylerin fiziksel aktivitelere katılımında artış g6zlemlenmektedir ve bu artışın devamlılığını sağlayan fakt6rler aşağıda sıralanmıŐtır. Son d6nemlerde sporun yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmesinde, insanların ruhsal, psikolojik ve fiziksel sağlıklarına sağladığı katkılarının etkili olduğu d6Ő6n6lebilir. Bu katkılar;

- Stresle başa çıkma yeteneğinin artması.
- İstenen v6cut ağırlığının korunması
- YaŐlanmayı geciktirme etkisi.
- Aktif ve enerjik bir yaşam tarzının teŐviki.
- Uzun ve sağlıklı bir yaşamın desteklenmesi.

Spor, insanların daha geniş bir yaşam tarzı geliştirmelerine ve obezite riskinin kontrol altına alınmasına 6nemli katkı sağlayabilir, bununla birlikte kalp-damar hastalığı riski d6zenli fiziksel aktiviteyle azaltılabilir (Welk & Blair, 2000:90). Ayrıca, sporla ilgili d6zenli aktivitelerin, kolon kanseri, meme kanseri ve prostat kanseri gibi hastalıkların oluŐumunu 6nlemede etkili olabileceği g6sterilmiŐtir (King vd., 2000:63). Spor aktiviteleri ayrıca beyin kan akıŐını artırarak bilişsel iŐlevlerin ve beyin n6rotransmitterlerin iyileŐtirilmesine katkıda bulunabilir (Coalter, 2005:19).

Sonuç olarak, genel olarak toplumun kabul ettiği bir gerçeklik vardır: Sporun insan bedenine sağlık, dayanıklılık ve bağışıklık kazandırdığıdır (Akça & Sunay, 2012:63).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli:

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş olup, veri toplama aracı olarak görüşme tekniği kullanılacaktır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı; bireylerin algı ve deneyimlerinin doğal ortamlarında, gerçekçi ve bütüncül bir biçimde incelendiği bir araştırma süreci olarak tanımlanabilir (Karataş, 2015:75). Görüşme ise, katılımcıların belirli bir olay ya da olguya ilişkin duygu, düşünce ve deneyimlerini ifade etmelerine olanak tanıyan bir veri toplama tekniğidir (Baltacı, 2019:71). Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi tercih edilmiştir. İçerik analizi, benzer verilerin gruplandırılarak okuyucunun kolayca anlayabileceği şekilde yorumlanmasını amaçlar (Karataş, 2015:78). Nitel araştırma yönteminin tercih edilme nedeni, uzman öğretmenlerle doğrudan, yüz yüze görüşme imkânının bulunmasıdır.

3.2. Katılımcılar (Örneklem)

Bu araştırmanın evrenini, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Batman ilinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı proje okullarında görev yapan uzman öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmaya, Batman Fen Lisesi ve Batman Anadolu Lisesi'nde görev yapan ve aynı zamanda düzenli olarak sporla ilgilenen 9 öğretmen katılmıştır. Katılımcıların 2'si kadın, 7'si erkektir ve bu bireyler araştırmanın örneklemini teşkil etmektedir. Görüşmelerin gerçekleştirilmesinde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden tipik durum örnekleme ile kolay ulaşılabilir durum örnekleme tercih edilmiştir.

Sadece bir ilde gerçekleştirilen araştırma, yarışma ve sosyal etkinlikler için ilgili İl Millî Eğitim Müdürlüğüne; birden fazla ilde gerçekleştirilecekler için uygulamanın yapılacağı kurumların bağlı olduğu genel müdürlüğe, bakanlığın birden çok birimini ilgilendiren başvurular ile uluslararası araştırma, yarışma ve sosyal etkinlikler için YEĞİTEK genel müdürlüğüne ayse.meb.gov.tr adresi üzerinden müracaat edilmiştir.

3.2.1. Katılımcı profili – Kişisel bilgiler

Araştırmamıza katılım sağlayan 2 kadın, 7 erkek toplam 9 katılımcının kişisel bilgileri aşağıda verilen tabloda belirtilmiştir. Katılımcılar (K) ile gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Katılımcı bilgileri

K	CİNSİYET	YAŞ	BOY	KİLO	KIDEM (YIL)	MEDENİ DURUM	UZMANLIK YILI
K1	ERKEK	43	1,70	80	18	EVLİ	2
K2	ERKEK	53	1,76	92	19	EVLİ	2
K3	ERKEK	42	1,78	110	17	EVLİ	1
K4	ERKEK	38	1,72	71	14	EVLİ	2
K5	ERKEK	37	1,70	72	11	EVLİ	1
K6	ERKEK	50	1,75	60	24	BEKAR	2
K7	KADIN	38	1,54	56	11	EVLİ	1
K8	KADIN	33	1,68	77	10	BEKAR	1
K9	ERKEK	44	1,78	96	23	EVLİ	2
	ORTALAMA	42	1,71	79	16	-	-

3.3. Verilerin Toplanması ve Veri Toplama Formlarının Hazırlanması

Araştırmanın bu kısmında veri toplama sürecinden ve veri toplama formlarının hazırlanmasından bahsedilmiştir.

3.3.1. Görüşme formunun geliştirilmesi

Bu araştırmada veri toplama yöntemi olarak “bireysel görüşme” tekniği tercih edilmiştir. Görüşmelerde kullanılan form, farklı katılımcılardan benzer türde bilgi elde edebilmek amacıyla belirli bir sistematikte hazırlanır (Patton, 1987:82). Söz konusu görüşme formu, araştırmanın amaç ve problemleri doğrultusunda geliştirilmiştir. Formun hazırlanma sürecinde önce ilgili literatür taranmış, ardından konunun uzmanlarından görüş alınmıştır. Elde edilen bilgiler ışığında açık uçlu sorular oluşturulmuştur. Daha sonra, nitel araştırma konusunda deneyimli akademik öğretim üyeleri ile bir araya gelinerek sorular tartışılmış ve forma son hali verilmiştir. Böylece “yarı yapılandırılmış görüşme formu” oluşturulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmacının önceden belirlediği sorular aracılığıyla belirli temalar veya yanıtlar üzerinde derinlemesine bilgi

edinmeyi sağlayan; yapılandırılmamış görüşmeye göre daha sistematik veri toplama imkânı sunan nitel bir yöntemdir (Yıldırım & Şimşek, 2018:79).

3.4. Görüşme Verilerin Toplanma Süreci

Araştırmanın bu bölümünde görüşme verilerin toplanma süreci açıklanmaktadır. Görüşmeler görüşmecilerle daha önceden randevulaşarak, katılımcıların istediği meknda sessiz, sakin, dikkati dağıtmayacak bir ortamda ve yüz yüze yapılmıştır.

Tablo 3.2. Görüşme tarihi ve süresi verileri

PROJE OKULU	UZMAN ÖĞRETMEN	GöRüşME TARİHİ
BATMAN FEN LİSESİ	K2 Uzman Ğretmeni	25 Kasım 2024 saat: 12:00-12:15 11dk. 43 sn.
	K3 Uzman Ğretmeni	25 Kasım 2024 saat: 12:15-12:30 5dk 57 sn.
	K4 Uzman Ğretmeni	25 Kasım 2024 saat: 12:30-12:45 6dk 35 sn.
	K5 Uzman Ğretmeni	25 Kasım 2024 saat: 12:45-13.00 12dk 38 sn.
	K6 Uzman Ğretmeni	26 Kasım 2024 saat: 12:00-12:15 4dk 6 sn.
	K8 Uzman Ğretmeni	26 Kasım 2024 saat: 12:15-12:30 4dk 7 sn.

	K9 Uzman Öğretmeni	26 Kasım 2024 saat: 12:30-12:45 5dk 41 sn.
BATMAN ANADOLU LİSESİ	K1 Uzman Öğretmeni	27 Kasım 2024 saat: 12:15-12:30 10dk 48 sn.
	K7 Uzman Öğretmeni	27 Kasım 2024 saat: 12:30-12:45 12 dk 35 sn.

3.5. Araştırma Verilerin Çözümlemesi ve Analizi

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın nitel kısmından elde edilen verilerin çözümlenmesi ve analiz edilmesiyle ilgili bilgiler verilmektedir.

3.5.1. Nitel verilerin çözümlenmesi

Nitel araştırma kapsamında elde edilen verilerin anlaşılır şekilde analiz edilmesi, neden-sonuç ilişkilerinin incelenerek sonuçlara varılması ve bulguların yorumlanabilmesi amacıyla “betimsel analiz” yöntemi kullanılmıştır. Bu süreçte öncelikle bir analiz çerçevesi oluşturulmuş, ardından tematik çerçeve doğrultusunda veriler işlenmiş, bulgular tanımlanmış ve sonuçlar yorumlanmıştır. Ayrıca, verilerin tanımlanması, benzer verilerin belirli kavramlar veya temalar altında gruplanması ve içinde gizli kalabilecek gerçeklerin ortaya çıkarılması için “içerik analizi” yöntemi uygulanmıştır (Yıldırım & Şimşek, 1999:69). Görüşmelerde ses kayıt cihazıyla elde edilen veriler önce bilgisayarda deşifre edilerek düz yazı haline getirilmiş, ardından katılımcıların cevapları tek bir belge altında toplanarak kodlama sürecine geçilmiştir. Araştırma verilerinin kodlanması, araştırmacı ile nitel araştırma konusunda deneyimli uzman tez danışmanının iş birliğiyle gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Araştırmanın Bulguları

Bu bölümde proje okullarında çalışan uzman öğretmenlerin spor tercihlerinin incelenmesine ilişkin veriler aşağıda sunulmuştur.

4.1.1. Uzman öğretmenlerin spor yapma amacına ilişkin bulgular

Proje okullarında çalışan uzman öğretmenlerin spor yapma amacına ilişkin görüşleri alınmıştır. Bu temayı kapsayan cevaplar aşağıda Çizelge 1’de verilmiştir.

Alt boyutlar	Görüşme sonucu ortaya çıkan kodlar	Katılımcı
1. a. Ruhsal Uyum	Mental olarak rahatlama Kendini iyi hissetme	K4, K7 K4, K6, K8, K9
1.b. Zinde kalma	Sağlıklı hissetme Enerjik hissetme	K2, K3, K6, K8 K3, K4, K5,
1.c. Fiziksel görünüm	Fit bir görünüm elde etmek	K3, K5

Çizelge 4.1. Spor yapma amacına ait kodlamalar.

4.1.1.1. ‘Ruhsal uyum’ amacına ilişkin spor yapma amacı

Proje okullarında spor yapan uzman öğretmenlerin spor yapma amacına ilişkin ruhsal uyum boyutta verdikleri cevaplar “mental olarak rahatlama” ve “kendini iyi hissetme” gibi görüşlerle dile getirmişlerdir.

Katılımcılar, mental olarak rahatlama amaçlı spor yaptıklarını ifade etmiştir. Bu görüşü,

Katılımcı 4: “Spor yapınca mental olarak bir rahatlama hissediyorum.”

Katılımcı 7: “Spor yapma amaçlarımı fiziksel olarak rahatlama, zihinsel olarak rahatlama, psikolojik olarak iyi hissetme olarak sıralayabilirim. Hepsinin etkisinin olduğunu düşünüyorum .” şeklinde ifade etmişlerdir.

Katılımcıların ‘kendini iyi hissetme’ amaçlı spor yaptığını dile getirdikleri cevapları şu şekildedir:

Katılımcı 4: ‘Psikolojik olarak rahatlama hissediyorum, aynı zamanda ruhuma da çok iyi geldiğini düşünüyorum .’

Katılımcı 6: ‘Yani fiziksel, zihinsel, psikolojik rahatlamak için spor yapıyorum; yani spor demek bizim için sağlık demektir.’

Katılımcı 8: ‘Sporun fiziksel, zihinsel hem de psikolojik olarak iyi geldiğini düşünüyorum ondan dolayı spor yapmayı seviyorum zaten.’

Katılımcı 9: ‘Spor yaptığım günlerde kendimi daha iyi hissediyorum özellikle iş yaparken kendimi daha iyi hissediyorum.’

4.1.1.2. ‘Zinde kalma’ amacına ilişkin spor yapma

Proje okullarında spor yapan uzman öğretmenlerin spor yapma amacına ilişkin zinde kalma boyutunda verdikleri cevaplar “sağlıklı hissetme ve enerjik hissetme ” gibi görüşlerle dile getirmişlerdir.

Katılımcıların ‘sağlıklı hissetme’ amaçlı spor yaptığını ifade ettikleri cevapları şu şekildedir:

Katılımcı 2: 'Bir yaşam tarzı olarak yaptığım sporu, sağlık açısından da çok önemli olduğu için yapıyorum.'

Katılımcı 3: 'Zihinsel olarak formda kalmak, bir de vücut bakımından bir form tutmak ve daha önemlisi de kilo vermek bu şekilde ikiye ya da üçe götürebilirim sebeplerimi.'

Katılımcı 6: 'Fiziksel, zihinsel ,psikolojik olarak rahatlamak için spor yapıyorum. Spor demek bizim için sağlık yönünden oldukça önemli zaten.'

Katılımcı 8: 'Spor yapmanın fiziksel, zihinsel, psikolojik olarak iyi geldiğini düşünüyorum ondan dolayı spor yapmayı seviyorum.'

Katılımcıların kendini 'enerjik hissetme' amaçlı spor yaptığını ifade ettiği cevapları aşağıdaki gibidir:

Katılımcı 3: 'Zihinsel olarak formda kalmak birde vücut bakımında bir form tutmak ve daha önemlisi de kilo vermek için spor yapıyorum.'

Katılımcı 4: 'Zinde kalmak için spor yapıyorum.'

Katılımcı 5: 'Yani spor yapmamızdaki temel amaç aslında biraz zinde olmak, fiziksel olarak biraz fazla kilolarımızdan kurtulmak, formda kalmak diyelim. Temel amacımız biraz fit kalmak veya zinde kalmak diyebiliriz.'

4.1.1.3. 'Fiziksel görünüm' amacına ilişkin spor yapma

Proje okullarında spor yapan uzman öğretmenlerin spor yapma amacına ilişkin fiziksel görünüm boyutunda verdikleri cevaplar "fit bir görünüm elde etmek " gibi görüşlerle dile getirmişlerdir. Görüşmeler neticesinde bazı katılımcıların cevapları aşağıda verilmiştir.

Katılımcıların 'fit bir görünüm elde etmek' amaçlı spor yaptığını dile getirdikleri cevapları şu şekildedir:

Katılımcı 3: 'Zihinsel olarak formda kalmak birde vücut bakımında bir form tutmak ve daha önemlisi de kilo vermek bu şekilde ikiye ya da üçe götürebilirim sebeplerimi.'

Katılımcı 5: ‘Yani spor yapmamızdaki temel amaç aslında biraz zinde olmak, fiziksel olarak biraz fazla kilolarımızdan kurtulmak, formda kalmak diyelim.’

4.1.2. Ana Tema: Uzman öğretmenlerin gittiği spor salonundaki çalışma programlarına ilişkin bulgular

Proje okullarında çalışan uzman öğretmenlerin gittiği spor salonundaki çalışma programlarına ilişkin görüşleri alınmıştır. Bu temayı kapsayan cevaplar aşağıda Çizelge 2’ de verilmiştir.

Alt boyutlar	Görüşme sonucu ortaya çıkan kodlar	Katılımcı
2.a.Aerobik çalışma	Bisiklet	K1
	İp atlama	K2
	Koşu	K1, K2, K3, K6
	Yüzme	K2, K3
	Yürüyüş	K1, K7, K8
2.b. Anaerobik Çalışma	Antrenör Eşliğinde Çalışma	K4
	Ağırlık Çalışma	K2, K3, K7
	Bireysel Çalışma	K1, K2, K3, K6, K7, K9

Çizelge 4.2. Çalışma programlarına ait kodlamalar

4.1.2.1. Aerobik çalışma

Proje okullarında spor yapan uzman öğretmenlerin gittikleri spor salonundaki çalışma programına ilişkin aerobik boyutunda verdikleri cevaplar “koşu, bisiklet, ip atlama, yüzme ve yürüyüş” gibi görüşlerle dile getirmişlerdir. Görüşmeler neticesinde bazı katılımcıların cevapları aşağıda verilmiştir.

Katılımcıların ‘koşu’ spor programı yaptığını ifade ettikleri cevapları şu şekildedir:

Katılımcı 1: *'Daha çok koşu yaptığım söylenebilir.'*

Katılımcı 2: *'Koşu bandında koşuyorum sonrasında bazı hareketleri kendim yapıyorum.'*

Katılımcı 3: *'Daha çok kondisyon ve koşu zaman zaman da yüzme yapıyorum.'*

Katılımcı 6: *'Spor yaparken koşuyu daha çok tercih ediyorum.'*

Katılımcıların 'bisiklet' spor programı yaptığını dile getirdikleri cevapları şu şekildedir:

Katılımcı 1: *'Kalp kasını güçlendireceğini düşündüğüm bisiklet branşını yapıyorum.'*

Katılımcıların 'ip atlama' spor programı yaptığını ifade ettikleri cevapları aşağıda verilmiştir:

Katılımcı 2: *'İp atlamayı tercih ediyorum.'*

Katılımcıların yüzme spor programı yaptığını belirttikleri cevapları şu şekildedir:

Katılımcı 2: *'Yüzme havuzunda geçiyor zamanım.'*

Katılımcı 3: *'Yüzme havuzunda yüzerek spor yapmaya çalışırım.'*

Katılımcıların yürüyüş spor programı yaptığını dile getirdikleri cevapları şu şekilde ifade etmişlerdir.

Katılımcı 8: *'Yürüyüş yapıyorum.'*

4.1.2.2. Anaerobik çalışma

Proje okullarında spor yapan uzman öğretmenlerin gittikleri spor salonundaki çalışma programına ilişkin anaerobik boyutunda verdikleri cevaplar "ağırlık çalışma, bireysel çalışma ve antrenör eşliğinde çalışma" gibi görüşlerle dile getirmişlerdir. Görüşmeler neticesinde bazı katılımcıların cevapları aşağıda verilmiştir.

Katılımcıların 'ağırlık çalışması' spor programı yaptığını ifade ettikleri cevapları şu şekilde ifade etmiştir:

Katılımcı 2: ‘Ağırlık çalışması yapmaya çalışıyorum.’

Katılımcı 3: ‘Ağırlık çalışma şeklinde bir spor programım var.’

Katılımcı 7: ‘Ağırlık çalışmaya yeni başladım sayılır. 2-3 aydır ağırlık çalışıyorum.’

Katılımcıların ‘bireysel’ spor çalışma programı yaptığını belirttikleri cevapları şu şekilde dile getirmişlerdir:

Katılımcı 1: ‘Ben açıkçası bireysel olarak kendim çalışıyorum.’

Katılımcı 2: ‘Sürekli gittiğimiz için artık kendimiz yapıyoruz.’

Katılımcı 3: ‘Bireysel olarak kendim yürütüyorum.’

Katılımcı 6: ‘Bireysel çalışıyorum.’

Katılımcı 7: ‘Bireysel yürütüyorum.’

Katılımcı 9: ‘Bireysel çalışıyorum.’

Katılımcıların antrenör eşliğinde çalışma spor programı yaptığını ifade ettikleri cevapları aşağıdaki gibidir:

Katılımcı 4: ‘İlk başta eğitmen yardımıyla çalışmaya başladım daha sonradan ihtiyaç duyduğum anda kendisinin yardımına başvuruyorum bireysel anlamda.’

4.1.3. Ana Tema: Uzman öğretmenlerin yaptıkları sporları ne kadar süre devam ettirdiklerine ilişkin bulgular

Proje okullarında çalışan uzman öğretmenlerin yaptıkları sporları ne kadar süre devam ettirdiklerine ilişkin görüşleri alınmıştır. Bu temayı kapsayan cevaplar aşağıda Tablo 1’ te verilmiştir.

Tablo 4.1 Ne kadar süredir spor yapıldığına ait cevaplar

KATILIMCILAR	CİNSİYET	SPOR YAPMA YIL ARALIĞI
K1	ERKEK	6-10
K2	ERKEK	0-5
K3	ERKEK	17-20
K4	ERKEK	0-5
K5	ERKEK	6-10
K6	ERKEK	6-10
K7	KADIN	0-5
K8	KADIN	0-5
K9	ERKEK	0-5

Cinsiyet dağılımı açısından tabloya bakıldığında, katılımcılar arasında erkekler (6 kişi) ve kadınlar (2 kişi) yer almaktadır. Erkek katılımcılar daha fazla yer alırken, kadın katılımcıların sayısının daha düşük olduğu görülmektedir.

Spor yapma yıl aralıkları açısından incelendiğinde 0-5 yıl aralığında spor yapan katılımcılar arasında daha fazla erkek bulunmaktadır. K2, K4, K7, K8 ve K9 numaralı katılımcılar bu aralıktadır. 6-10 yıl aralığına bakıldığında K1, K5 ve K6 numaralı erkek katılımcılar yer almaktadır. 17-20 yıl aralığında sadece K3 numaralı erkek katılımcı bu süreyi kapsayan grupta yer almaktadır. Genel olarak bakıldığında erkeklerin spor yapma süreleri, genellikle 0-5 yıl ve 6-10 yıl arasında yoğunlaşmış görünmektedir. Kadınların ise spor yapma süreleri genellikle 0-5 yıl aralığında yoğunlaştığı görülmektedir. 17-20 yıl süreyle spor yapan tek katılımcı erkek, bu süre zarfında spor yapmaya devam eden kişi sayısının oldukça az olduğu söylenebilir.

Bu bulgular, uzman öğretmenlerin çoğunun spor yapma sürelerinin genellikle kısa aralıklarla sınırlı kaldığını, uzun süreli spor yapma oranının düşük olduğunu göstermektedir.

4.1.4. Ana Tema: Uzman öğretmenlerin spor tercihini yaparken nelerden etkilendiğine ilişkin bulgular

Proje okullarında çalışan uzman öğretmenlerin spor tercihi yaparken nelerden etkilendiğine ilişkin görüşleri alınmıştır. Bu temayı kapsayan cevaplar aşağıda Çizelge 4' te verilmiştir.

Alt boyutlar	Görüşme sonucu ortaya çıkan kodlar	Katılımcı
4.a. Fiziksel görüntü	Fit bir görünüm Kas oranı artırımı	K4 K7
4.b.Yönlendirme	Sosyal yönlendirme	K1, K2
4.c.İlgi	Yatkınlık	K3, K5, K9

Çizelge 4.3. Spor yaparken nelerden etkilendiğine ait kodlamalar

4.1.4.1. Fiziksel Görüntü

Proje okullarında spor yapan uzman öğretmenlerin spor tercihi yaparken nelerden etkilendiğine ilişkin fiziksel görüntü boyutunda verdikleri cevaplar “fit bir görünüm ve kas oranı artırımı ” gibi görüşlerle dile getirmişlerdir. Görüşmeler neticesinde bazı katılımcıların cevapları aşağıda verilmiştir.

Katılımcıların ‘fit bir görünüm’ cevabını ifade ettikleri cevapları şu şekilde ifade etmiştir:

Katılımcı 4: ‘Dış görünüşün daha düzgün bir şekilde olmasını amaçlıyorum formda kalmak amacıyla ona uygun çalışmalar yapıyorum.’

Katılımcıların spor tercihini etkileyen nedenlerden kas oranı artırımını belirttikleri cevapları şu şekildedir:

Katılımcı 7: ‘Hızlı bir şekilde kas oranımı artırmak istiyorum en etkili olan bu benim için. Temel hedefim kas oranımı artırmak ve sağlıklı bir yaşam sürdürmek.’

4.1.4.2. Yönlendirme

Proje okullarında spor yapan uzman öğretmenlerin spor tercihi yaparken nelerden etkilendiğine ilişkin yönlendirme boyutunda verdikleri cevaplar “sosyal yönlendirme” şeklinde görüşle dile getirmişlerdir. Görüşmeler neticesinde bazı katılımcıların cevapları aşağıda verilmiştir.

Katılımcıların ‘sosyal yönlendirme’ cevabını ifade ettikleri cevaplarını şu şekilde dile getirmişlerdir:

Katılımcı 1: ‘Açıkçası ben beden eğitimi öğretmeninden etkilenmişim onun teşvikiyle şu an spor hayatındayım diyebilirim.’

Katılımcı 2: ‘Genelde ben voleybolu tercih ediyordum ortaokuldan beri. Bir beden eğitimi öğretmenimiz vardı bizi voleybolda ciddi anlamda çalıştırdı ve bizim de devamlı böyle bir eğilimimiz oldu. Sonra liseye geldiğimiz zaman futbolda da böyle bir şey yaşadım üniversitede de fakülte takımındaydım.’

4.1.4.3. İlgi

Proje okullarında spor yapan uzman öğretmenlerin spor tercihi yaparken nelerden etkilendiğine ilişkin ilgi boyutunda verdikleri cevaplar “yatkınlık” şeklinde görüşlerle dile getirmişlerdir. Görüşmeler neticesinde bazı katılımcıların cevapları aşağıda verilmiştir.

Katılımcıların ‘yatkınlık’ cevabını belirttikleri cevapları aşağıda verildiği gibidir:

Katılımcı 3: ‘Daha çok fiziki yapıma uygun olan yaşıma uygun yeteneğime uygun olan spor dalları daha çok tercih ediyorum.’

Katılımcı 5: ‘Yani tam olarak böyle kesin bir şey yok ben basketboldan çok hoşlanmam bilmiyorum onun sebebini de. Küçüklüğümden beri böyleydi yatkınlık mı diyelim bilmiyorum.’

Katılımcı 9: ‘Yüzmeyi aslında çok seviyorum bir de yürümeyi seviyorum.’

4.1.5. Ana Tema: Uzman öğretmenlerin ailesinde herhangi bir spor branşında herhangi bir başarıya sahip bir bireyin olup / olmadığına ilişkin bulgular

Proje okullarında çalışan uzman öğretmenlerin ailesinde herhangi bir spor branşında herhangi bir başarıya sahip bir bireyin olup olmadığına ilişkin görüşleri alınmıştır. Bu temayı kapsayan cevaplar aşağıda Çizelge 4' te verilmiştir.

Alt boyutlar	Katılımcı
5.a. Ailesinde spor başarısı olan	K1, K2, K4, K7
5.b. Ailesinde spor başarısı olmayan	K3, K5, K6, K8, K9

Çizelge 4.4. Ailesinde herhangi bir spor branşında herhangi bir başarıya sahip bir bireyin olup/olmadığına ait kodlamalar

Uzman öğretmenlerin ailesinde herhangi bir spor branşında herhangi bir başarıya sahip bir bireyin olup olmadığına ilişkin bulgular incelendiğinde 4 katılımcı olumlu görüş bildirirken 5 katılımcı olumsuz görüş bildirmiştir.

4.1.6. Ana Tema: Uzman öğretmenlerin medyada izlemekten keyif aldığı spor branşı hangisi/ hangileri olduğuna ilişkin bulgular

Proje okullarında çalışan uzman öğretmenlerin medyada izlemekten keyif aldığı spor branşı hangisi/ hangileri olduğuna ilişkin görüşleri alınmıştır. Bu temayı kapsayan cevaplar aşağıda Çizelge 5' da verilmiştir.

Alt boyutlar	Katılımcılar
6.a.Futbol	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
6.b.Voleybol	K1, K2, K5, K7, K8
6.c.motor yarışları	K1, K7
6.d.Basketbol	K2, K4, K6, K7
6.e.Araba Yarışı	K6, K7
6.f.Buz Pateni	K3, K7
6.g.Kayak	K2, K7
6.h.Masa Tenisi	K6, K7

Çizelge 4.5. Medyada izlemekten keyif aldığı spor branşının hangisi/hangileri olduğuna ait kodlamalar

Uzman öğretmenlerin Medyada izlemekten keyif aldığı spor branşı hangisi/hangileri olduğuna ait bulgular incelendiğinde sırasıyla futbol, voleybol, basketbol, voleybol ardından ise araba yarışı, buz pateni, alp disiplini, kayak ve masa tenisi gelmektedir.

4.1.7. Ana Tema: Uzman öğretmenlerin çalışma şartları spor yapmalarına nasıl etkilediği temasına ait bulgular

Proje okullarında çalışan uzman öğretmenlerin çalışma şartları spor yapmalarına nasıl etkilediği İlişkin görüşleri alınmıştır. Bu temayı kapsayan cevaplar aşağıda Çizelge 6’da verilmiştir.

Alt boyutlar	Görüşme sonucu ortaya çıkan kodlar	Katılımcı
7.a. Olumlu	Mesleki avantaj Çalışma saatleri	K1 K6, K4
7. b. Olumsuz	İş yoğunluğu	K3, K5, K7, K8, K9

Çizelge 4.6. Çalışma şartlarının spor yapmaya etkisine ait kodlamalar

4.1.7.1. Olumlu

Proje okullarında çalışan uzman öğretmenlerin çalışma şartları spor yapmalarına nasıl etkilediğine dair olumlu boyutunda verdikleri cevaplar mesleki avantaj ve çalışma saatleri şeklinde olmuştur.

Katılımcıların ‘mesleki avantaj’ şeklinde dile getirdikleri cevapları şu şekildedir:

Katılımcı 1: *‘Ben bu konuda şanslı olduğumu düşünüyorum. Çünkü çalışmalarım tamamen spor yapmak üzerine, yani spor hocasıyım. Bu sebepten zaman sıkıntım yok.’*

Katılımcıların ‘çalışma saatleri’ şeklinde dile getirdikleri cevapları aşağıdaki gibidir:

Katılımcı 4: *‘Yani çalışma şartlarımın spor yapmak için zaman ayırabilmemi çok kötü etkilediğini söyleyemem.’*

Katılımcı 6: *‘Öğretmen olma, zaman konusunda eğer fazla dersiniz yoksa ki benim fazla dersim görünmüyor. 25 saattir hafta sonları müsaitim boş günüm de var aynı zamanda beni çok olumsuz yönde etkilemiyor çalışma şartlarım.’*

4.1.7.2. Olumsuz

Proje okullarında çalışan uzman öğretmenlerin çalışma şartları spor yapmalarına nasıl etkilediğine dair olumsuz boyutunda verdikleri cevaplar iş yoğunluğu şeklinde olmuştur.

Katılımcıların ‘iş yoğunluğunu’ şu şekilde ifade etmişlerdir:

Katılımcı 3: *‘Olumsuz etkilediğini söyleyebilirim. Çünkü haftanın neredeyse beş günü buradayız, saat beşlere kadar kalabiliyoruz, yorucu geçiyor, yoğun geçiyor ondan sonra tek fırsat Cumartesi- Pazar o iki günde mutlaka spor yapmaya çalışıyorum.’*

Katılımcı 5: *‘Şimdi öğretmen olduğumuz için tam gün okul olduğu zaman gündüz gidemiyoruz spora. 15.20’ de çıkıyoruz okuldan. Eve gittiğimizde*

biraz dinlenmemiz lazım tabi o yorgunluğu bırakmamız lazım. Akşam yemekten sonra genelde spora gitme fırsatı buluyoruz ya da boş olduğumuz günlerde, tatillerde, hafta içi gündüz gidebiliyoruz. Okul döneminde gündüz biraz zor oluyor gidebilmek ,akşamları gidebiliyoruz spor salonlarına .’

Katılımcı 7: *‘Öğretmenlik mesleği güzel bence bu konuda. Öğleden sonraları spor yapmak için saatler Batman’da sıkıntı. Çünkü batmanda spor salonları işte üçe kadar kadınlara yönelik hizmet vermektedir. İşten çıkış saatinde erkeklere hizmet verilmeye başlandığı için bizim orayı boşaltmamız isteniyor, üstelik bir sürü çalışan kadının olmasına rağmen bu konuda mağdur ediliyoruz.’*

Katılımcı 8: *‘Olumsuz etkiliyor çünkü sabah saatlerinde okula gelmek zorundayız. Sporda sabah saatlerinde yapılıncaya daha keyifli olduğunu düşünüyorum.’*

Katılımcı 9: *‘Yoğun bir çalışma tempomuz var yani çalışma şartlarımız spor yapmamızı olumsuz etkiliyor.’*

4.1.8. Ana Tema: Uzman öğretmenlerin spor yapıyor olmalarının yaşam kalitelerine ne gibi etkileri olduğuna ilişkin görüşler

Uzman öğretmenlerin spor yapıyor olmalarının yaşam kalitelerine ne gibi etkileri olduğuna ilişkin görüşleri alınmıştır. Bu temayı kapsayan cevaplar aşağıda Çizelge 7’ de verilmiştir.

Alt boyutlar	Görüşme sonucu ortaya çıkan kodlar	Katılımcı
8.a. Fiziksel sağlık	Genç gösterme Formda Kalma Estetik görüntü	K1, K3, K5, K9 K5,
8.b. Psikolojik iyi oluş	Pozitif enerji	K1, K4

Çizelge 4.7. Uzman öğretmenlerin spor yapıyor olmalarının yaşam kalitelerine etkilerine ait kodlamalar

4.1.8.1. Fiziksel sağlık

Proje okullarında çalışan uzman öğretmenlerin spor yapıyor olmalarının yaşam kalitelerine ne gibi etkileri olduğu fiziksel sağlık boyutunda verdikleri cevaplar genç gösterme, formda kalma ve estetik görüntü gibi cevaplar olmuştur.

Katılımcıların ‘genç gösterme’ şeklinde belirttikleri cevapları aşağıdaki gibidir:

Katılımcı 1: ‘Ben bu kelimeyi çok duyuyorum ‘yaşınızı hiç göstermiyorsunuz.’ Spor yapıyorum bir de kendimi güçlü hissediyorum. Spor yaptığım dönemler psikolojik olarak da iyi geliyor. Fiziksel anlamda güçlü olduğum zaman bütün artılarının olduğunu düşünüyorum.’

Katılımcıların ‘formda kalma’ şeklinde dile getirdikleri cevapları şu şekildedir:

Katılımcı 3: ‘Olumlu etkiler olduğu muhakkaktır. Hem fiziksel hem de zihinsel olarak çok olumlu etkilerini görüyorum spor yapıyor olmanın.’

Katılımcı 5: ‘Evet fiziksel olarak insan kendini fit gördüğü zaman, yapılı gördüğü zaman, insan kendini mutlu hisseder diye düşünüyorum. İsteddiğiniz elbiseyi giyebiliyorsunuz, istediğiniz takımı giyebiliyorsunuz, Fit görünüyorsunuz, şık bir görünüş sağlar spor, estetik bir görünüş sağlar. Öz güveni artırıyor insanın haliyle.’

Katılımcı 9: ‘Sporu daha düzenli yaparsam çok ciddi etkilerin olduğunu düşünüyorum. İşte kilo problemi yaşıyorsanız sporu ihmal etmemelisiniz. Onun dışında psikolojik ve ruhsal açıdan da iyi geliyor. Uykumu düzenliyor, daha kaliteli uyuyorum.’

Katılımcıların ‘estetik’ şeklinde ifade ettikleri cevapları aşağıda verildiği gibidir:

Katılımcı 5: *İstediğiniz elbiseyi giyebiliyorsunuz, istediğiniz takımı giyebiliyorsunuz. Bu anlamda istediğiniz elbiseyi giyebilince fit görünüyorsunuz. Bu da sizi daha estetik bir görünüme kavuşturur.*

4.1.8.2. Psikolojik iyi oluş

Proje okullarında çalışan uzman öğretmenlerin spor yapıyor olmalarının yaşam kalitelerine ne gibi etkileri olduğu psikolojik iyi oluş boyutunda verdikleri cevaplar pozitif enerji şeklinde olmuştur.

Katılımcıların ‘pozitif enerji’ şeklinde belirttikleri cevapları şu şekildedir:

Katılımcı 1: *‘Ben bu kelimeyi çok duyuyorum ‘yaşınızı hiç göstermiyorsunuz.’ Spor yapıyorum bir de kendimi güçlü hissediyorum spor yaptığım dönemler. Psikolojik olarak da iyi geliyor spor yapmak. Fiziksel anlamda güçlü hissediyorum bu şekilde artılarının olduğunu düşünüyorum.’*

Katılımcı 4: *‘Yani açıkçası spor yapınca sanki spor bende topraklanma gibi bir etki yaratıyor. Olumsuz enerji, negatif enerji boşalması yaşıyorum spor yaptığım zaman. Stres, kaygı, düzeyimi de azaltıyor. Stres, kaygı düzeyinde olumlu anlamda etkileri olduğunu düşünüyorum. Sabit bir uyku düzenim var bunda sporun etkisi de yadsınmaz bence.’*

4.1.8.3. Sağlık

Proje okullarında çalışan uzman öğretmenlerin spor yapıyor olmalarının yaşam kalitelerine ne gibi etkileri olduğu sağlık boyutunda verdikleri cevaplar stres ve kaygı seviyesini düzenleme, uyku kalitesi şeklinde olmuştur.

Katılımcıların ‘stres ve kaygı seviyesini düzenleme’ şeklinde belirttikleri cevapları şu şekildedir:

Katılımcı 4: *‘Stres kaygı düzeyini azaltıyor yani stres kaygı düzeninde olumlu anlamda etkileri var spor yapmanın.’*

Katılımcı 5: 'Ben spor yaptığım günlerde üzerimde birikmiş stresi atıyor gibi hissediyorum.'

Katılımcı 7: 'Stres düzeyini tabii ki düşürüyor yani dediğim gibi bir gevşeklik bir rahatlama geliyor spordan sonra, belli bir süre bu devam ediyor zaten.'

Katılımcıların 'uyku kalitesi 'şeklinde dile getirdikleri cevapları aşağıdaki gibidir:

Katılımcı 4: 'Uyku düzeninde de yorgunluğun etkisi olabilir. Belli, sabit bir uyku düzenim var ve bu durumda sporun etkisi de yadsınmaz bence.'

Katılımcı 5: 'Spor yaptığım için gece daha sağlıklı uyuyorum, daha aralıksız uyuyorum ve daha kaliteli bir uykuyla uyuyorum.'

Katılımcı 7: 'Evet uyku düzenimi olumlu etkiliyor. Stres düzeyini tabii ki düşürüyor yani dediğim gibi bir gevşeklik bir rahatlama geliyor spordan sonra belli bir süre bu devam ediyor zaten.'

Katılımcı 8: 'Spor yapmak uykumu düzenliyor, rahat uyumama neden olduğunu söyleyebilirim.'

Katılımcı 9: Özellikle spor yaptığım günlerde daha iyi uyuyorum.

4.1.9. Ana Tema: Uzman Öğretmenlerin okullarında düzenlenen sportif etliklere katılımlarına ilişkin görüşler

Proje okullarında çalışan uzman öğretmenlerin okullarında düzenlenen sportif etliklere katılımlarına ilişkin görüşler alınmıştır. Bu temayı kapsayan cevaplar aşağıda Çizelge 8' da verilmiştir.

Alt boyutlar	Katılımcı
9.a. Katılıyorum	K1, K2, K4, K5, K6, K7
9.b. Katılmıyorum	K3, K8, K9

Çizelge 4.8. Okullarında düzenlenen sportif etliklere katılımlarına ait kodlamalar

Uzman öğretmenlerin Okullarında düzenlenen sportif etkilere katılımlarına ilişkin bulgular incelendiğinde 6 katılımcı olumlu görüş bildirirken, 3 katılımcı olumsuz görüş bildirmiştir.

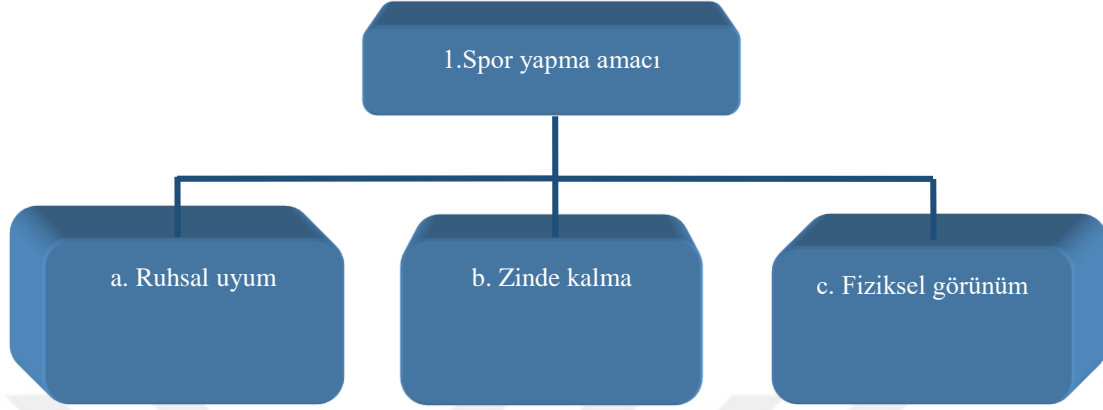
4.2. Tartışma

Araştırmanın bulguları, uzman öğretmenlerin spor yapma motivasyonları ve sporun öğretmenlerin yaşam kalitesine etkileri konusunda önemli veriler sunmuştur. Elde edilen bulgular, genel olarak literatürdeki bazı eğilimlerle paralellik göstermektedir. Öğretmenlerin spor yapma amacının yalnızca fiziksel sağlıkla sınırlı kalmayıp, ruhsal iyilik hali ve zinde kalma gibi psikolojik faydaları da kapsamı, mevcut araştırmalarla uyumludur. Örneğin, araştırmalar öğretmenlerin stresle başa çıkabilmek için sporu kullandıklarını ve bu sürecin genel yaşam kalitelerini artırdığını vurgulamaktadır (Başer & Arslan, 2020:31). Benzer şekilde, öğretmenlerin spor yaparken fiziksel görünüm, yönlendirme ve kişisel ilgi gibi faktörlerden etkilenmesi, spor alışkanlıklarının çevresel ve bireysel faktörlerle şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bulunan bulgular, diğer araştırmalarda da sporun hem dışsal faktörler hem de kişisel tercihlerle bağlantılı olarak yapıldığını göstermektedir (Çetin, 2021:19).

Ailesinde sporla ilgilenen bireylerin sayısının düşük olması, bu araştırmanın özgün bulgularındandır. Literatürde ailevi faktörlerin bireylerin spor alışkanlıkları üzerinde önemli bir etkisi olduğu belirtilse de, bu araştırmada öğretmenlerin spor alışkanlıklarının çoğunlukla bağımsız bir şekilde geliştiği görülmüştür. Bu bulgu, öğretmenlerin sporun sağladığı faydalara odaklandığını ve bunu kişisel bir tercih olarak gördüklerini düşündürmektedir. Benzer şekilde, öğretmenlerin spor tercihlerini etkileyen medya faktörünün futbol, voleybol ve basketbol gibi popüler spor dallarına kayması, toplumun yaygın eğilimleriyle uyumludur ve literatürdeki bulgularla paralellik göstermektedir (Yıldırım & Kaya, 2019:78).

Bir diğer önemli bulgu, öğretmenlerin spor yapma sıklığının, iş yükü ve çalışma şartları gibi dışsal faktörler tarafından olumsuz etkilendiğidir. Literatürde, öğretmenlerin yoğun iş temposunun fiziksel aktiviteye ayıracak zaman bulmalarını engellediği sıkça vurgulanan bir konudur (Koç & Şahin, 2020:39). Bu durum, öğretmenlerin sporu daha

fazla bir stres yönetimi aracı olarak görmekte olduklarını, ancak bu faaliyete zaman ayırmada zorluk yaşadıklarını ortaya koymaktadır.

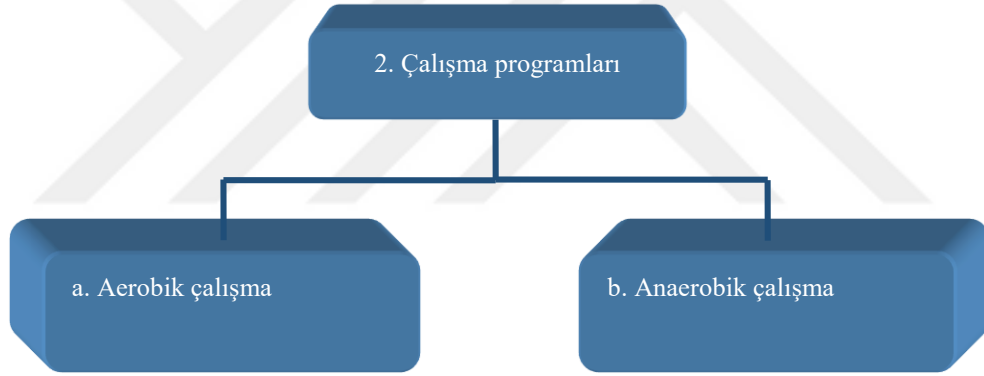
Şekil 4.1. Spor yapma amacına ait alt boyutlar

Öğretmenlerin spor yapma amaçları incelendiğinde, bu amaçların ruhsal uyum, fiziksel zindelik ve fiziksel görünüm gibi üç alt boyutta şekillendiği görülmüştür. Ruhsal uyum boyutunda, öğretmenlerin spor yaparak stresle başa çıkma, psikolojik iyilik halleri üzerinde olumlu etkiler yaratmayı hedefledikleri belirlenmiştir. Spor, öğretmenlerin iş stresini azaltmada ve genel psikolojik sağlığını iyileştirmede etkili bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Sporun genel olarak psikolojik iyilik hali üzerine olumlu etkileri olduğu literatürdeki çalışmaları (Çolak, 2019:43; Yılmaz, 2021:2) desteklemektedir. Ayrıca, öğretmenlerin fiziksel zindelik amacıyla spor yapma oranlarının da oldukça yüksek olduğu saptanmıştır. Fiziksel zindelik, öğretmenlerin mesleklerinde daha verimli olabilmesi için gerekli bir unsur olarak kabul edilmektedir. Hem bedensel sağlığı iyileştirmek hem de enerji seviyelerini artırmak için yapılan egzersizler, öğretmenlerin daha aktif ve verimli bir şekilde derslerine katılmalarını sağlamaktadır (Arslan & Öztürk, 2020:123).

Öğretmenlerin spor yapma amacının bir diğer önemli boyutu, fiziksel görünüm ile ilişkilidir. Yapılan araştırmada spor yapma amacına verilen cevaplar özellikle beden imajına önem veren öğretmenler, spor yapmayı, ideal fiziksel görünümüne ulaşmak ve toplumsal normlara uygun bir şekilde görünmek amacıyla kullanmaktadır. Literatürde, öğretmenlerin fiziksel görünümle ilgili kaygılarının, spor yapma motivasyonları üzerinde

belirgin bir etkisi olduğu vurgulanmıştır (Demir & Yıldız, 2018:53). Ancak, öğretmenlerin spor yapma amacını yalnızca estetik kaygılarla sınırlı tutmamaları gerektiği, fiziksel sağlık ve ruhsal iyilik hali için daha kapsamlı bir yaklaşım benimsemelerinin önemi de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda, öğretmenlerin spor yapma amacını yalnızca fiziksel görünümle değil, aynı zamanda psikolojik ve fizyolojik iyilik haliyle ilişkilendirerek, daha bütünsel bir sağlık anlayışını benimsemeleri önerilmektedir.

Sonuç olarak, öğretmenlerin spor yapma amaçları, ruhsal sağlık, zindelik ve fiziksel görünüm gibi faktörler arasında bir dengeyi gerektirmektedir. Sporun çok yönlü faydalarını göz önünde bulundurarak, öğretmenlerin spor yapma alışkanlıklarını teşvik edecek programların geliştirilmesi, hem kişisel sağlıklarını hem de mesleki verimliliklerini artırma açısından önemlidir.

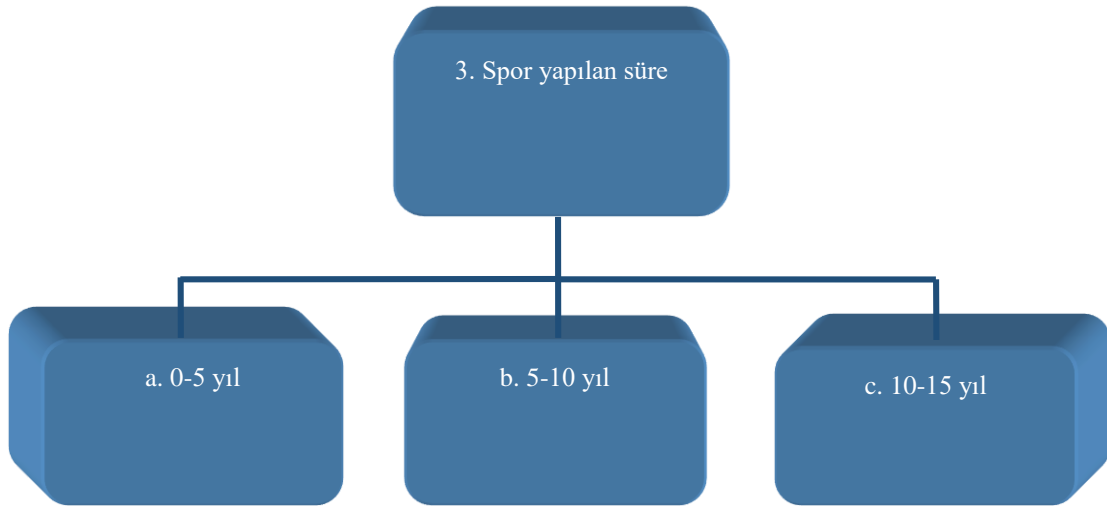

Şekil 4.2. Çalışma programına ait alt boyutlar

Uzman öğretmenlerin spor salonundaki çalışma programlarına yönelik yapılan incelemede, aerobik ve anaerobik çalışmaların birbirini tamamlayıcı bir şekilde programda yer aldığı görülmüştür. Aerobik çalışmalar, öğretmenlerin genel sağlık durumlarını iyileştirme ve kardiyovasküler sağlıklarını güçlendirme amacını taşıırken, aynı zamanda dayanıklılık ve enerji seviyelerini artırmak için tercih edilmektedir. Aerobik egzersizlerin, öğretmenlerin mesleki hayatlarında daha uzun süre enerjiyle çalışabilmelerine ve günlük stresle başa çıkabilmelerine yardımcı olduğu vurgulanmaktadır. Literatürde, aerobik aktivitelerin zihinsel ve fiziksel sağlığı olumlu yönde etkilediği ve genel iyilik halini desteklediği yönündeki bulgular (Bacak, 2019:46) bu gözlemi pekiştirmektedir.

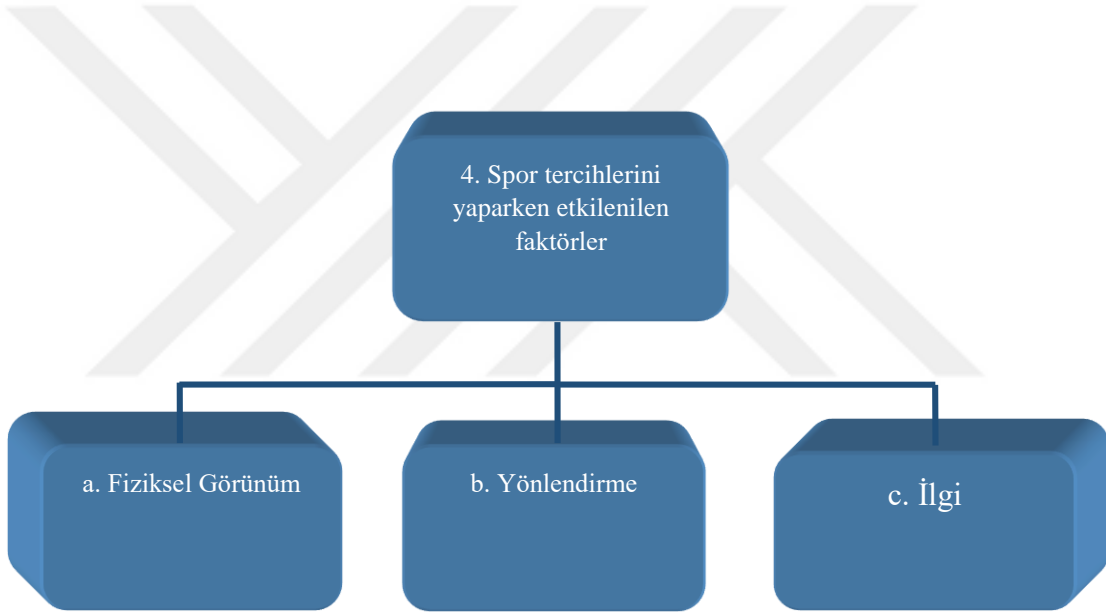
Anaerobik çalışmalar ise daha çok kas gücünü artırmaya yönelik olup, kas yapısını güçlendirme, vücut kompozisyonunu iyileştirme ve metabolizmayı hızlandırma gibi hedeflerle uygulanmaktadır. Bu tür egzersizlerin, öğretmenlerin fiziksel zindeliklerini artırarak günlük iş temposuna daha verimli bir şekilde uyum sağlamalarını sağladığı saptanmıştır. Anaerobik çalışmalar, kas dayanıklılığını artırırken aynı zamanda eklem sağlığını destekleyerek öğretmenlerin bedensel olarak daha güçlü ve sağlıklı olmalarını sağlamaktadır. Bu bulgular, anaerobik egzersizlerin hem fiziksel sağlık hem de uzun vadeli mesleki verimlilik açısından önemini vurgulamaktadır (Kaya & Aydın, 2020:81).

Sonuç olarak, uzman öğretmenlerin spor salonunda tercih ettikleri aerobik ve anaerobik çalışmaların birleşimi, hem fiziksel sağlıklarını iyileştirme hem de mesleki performanslarını artırma amacını taşımaktadır. Aerobik çalışmalar öğretmenlerin kardiyovasküler sağlıklarını güçlendirirken, anaerobik çalışmalar ise kas gücünü artırarak fiziksel dayanıklılığı pekiştirmektedir. Bu denge, öğretmenlerin spor yaparken hem ruhsal hem de bedensel sağlıklarını optimize etmelerini sağlamaktadır. Bu tür egzersizlerin eğitim sektöründe daha yaygın hale getirilmesi, öğretmenlerin uzun vadede sağlıklarını koruyabilmesi için faydalı olacaktır.

Şekil 4.3. Katılımcıların spor yapma sürelerine ait alt boyutlar

Araştırma kapsamında katılımcılara, ne kadar süredir düzenli olarak spor yaptıkları sorulmuştur. Katılımcılardan elde edilen verilere göre, beş öğretmenin 0–5 yıl aralığında, üç öğretmenin 6–10 yıl aralığında ve bir öğretmenin ise 17–20 yıl aralığında spor yaptığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, spor yapma süresi ile katılımcıların yaşları ve meslekte geçirdikleri süre arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu göstermektedir. Nitekim Akyüz (2019), öğretmenlerin spor yapma alışkanlıklarının yaş ve mesleki deneyimle doğru orantılı olarak arttığını belirtmektedir. Benzer şekilde, Demir ve arkadaşları (2021) da öğretmenlerin düzenli fiziksel aktiviteye yönelmelerinde, yaş faktörünün ve mesleki kıdemin belirleyici bir rol oynadığını ifade etmektedir. Bu doğrultuda, araştırma bulgularında spor yapma süresinin öğretmenlerin yaşı ve meslekte geçirdiği süreyle paralellik göstermesi, literatürdeki önceki çalışmalarla uyumludur.

Şekil 4.4. Uzman Öğretmenlerin spor tercihini yaparken nelerden etkilendiğine ait alt boyutlar

Uzman öğretmenlerin spor tercihlerini yaparken nelerden etkilendiğine dair yapılan araştırmada fiziksel görünüm, yönlendirme ve ilgi faktörlerinden etkilendikleri görülmüştür. Fiziksel görünüm öğretmenlerin spor tercihlerini etkileyen önemli bir motivasyon kaynağı olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmının, ideal bir fiziksel görünüme ulaşma amacıyla spor yapmayı tercih ettikleri belirlenmiştir. Bu doğrultuda, beden imajına atfedilen önemin, bireylerin spora yönelme istekliliği üzerinde belirleyici ve güçlü bir etkiye sahip olduğu gözlemlenmiştir. Özellikle estetik kaygıların, öğretmenlerin spor programlarına katılma sıklığını artırdığı, bu

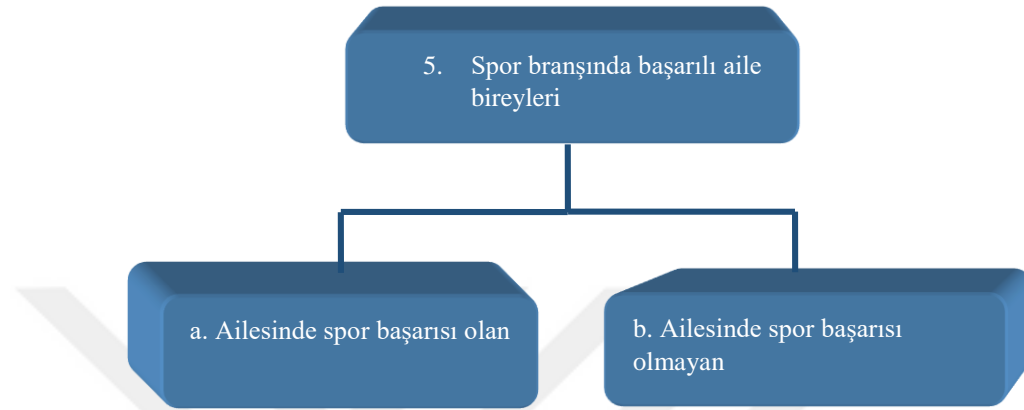
motivasyonun da fiziksel sağlık ile birleştiği anlaşılmaktadır. Literatürde, beden görününe yönelik kaygıların, bireylerin egzersiz ve spor yapma motivasyonları üzerinde önemli bir rol oynadığı (Demir & Yıldız, 2018:55) vurgulanmaktadır. Bu da öğretmenlerin fiziksel görünümelerini iyileştirme amacı güderek spor yapma tercihlerini pekiştirmektedir.

Yönlendirme faktörü ise, öğretmenlerin spor tercihleri konusunda dışarıdan aldıkları rehberlik ve tavsiyelerin etkisini ifade etmektedir. Spor salonundaki eğitimcilerin ve diğer bireylerin önerileri, öğretmenlerin spor yapma alışkanlıklarını şekillendirmede etkili olmaktadır. Özellikle eğitimli bir eğitimci tarafından yapılan yönlendirmeler, öğretmenlerin daha verimli bir şekilde spor yapmalarını sağlamaktadır. Bununla birlikte, spor salonundaki sosyal çevre ve grup aktiviteleri de öğretmenlerin spor tercihlerinde etkili bir rol oynamaktadır. Rehberlik ve dışsal etkileşimin, spor yapma motivasyonlarını artırmada önemli olduğunu göstermektedir. Spor öğretmenlerinin olumlu yönlendirmeleri, öğrencilerin programa katılımını ve spora karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlamıştır (Pianta vd., 2006:61).

Son olarak, ilgi faktörü, öğretmenlerin spor yapmaya olan kişisel eğilimlerini ve spora olan ilgilerini ifade etmektedir. Öğretmenlerin spora karşı duyduğu bireysel ilgi, onların hangi spor dallarını tercih edeceğini belirleyen en önemli unsurlardan biridir. Kişisel ilgi alanları, öğretmenlerin spor programlarına katılım sıklıklarını artırmakta ve uzun süreli bir alışkanlık geliştirmelerini sağlamaktadır. Özellikle öğretmenlerin önceki deneyimleri ve spora olan doğal ilgileri, hangi tür egzersizleri tercih ettiklerini etkileyebilmektedir. İlgi faktörünün, öğretmenlerin spor yapma sürekliliğini sağlamak açısından önemli olduğu literatürde (Çolak, 2019) ifade edilmektedir. Çocukların spordan keyif alma nedenlerinin başında “kişisel ilgi ve eğilim” geldiği saptanmıştır. İlgi duyulan branşlar, daha uzun süreli ve istekli katılımı ile ilişkilendirilmiştir (Scanlan & Lewthwaite, 1986). İlgi alanlarının ve bireysel tercihlere uygun spor branşlarının sečilmesinin, uzun vadeli spor katılımını artırdığı belirtilir (Weiss & Ferrer-Caja, 2002:110).

Sonuç olarak, uzman öğretmenlerin spor tercihleri, fiziksel görünüm, yönlendirme ve kişisel ilgi gibi çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Fiziksel görünüm ve estetik kaygılar öğretmenlerin spor yapmaya olan motivasyonlarını artırırken, yönlendirme ve eğitimcilerin rehberliği de spor alışkanlıklarını şekillendirmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin kişisel ilgi ve spora olan tutkuları, uzun vadeli spor alışkanlıkları

geliştirmelerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu unsurların göz önünde bulundurularak, öğretmenlerin spor yapma alışkanlıklarını teşvik edici programların oluşturulması, hem sağlıklarını iyileştirmelerine hem de mesleki verimliliklerini artırmalarına katkı sağlayacaktır.

Şekil 4.5. Ailesinde herhangi bir spor branşında herhangi bir başarıya sahip bir bireyin olup olmadığına ait alt boyutlar

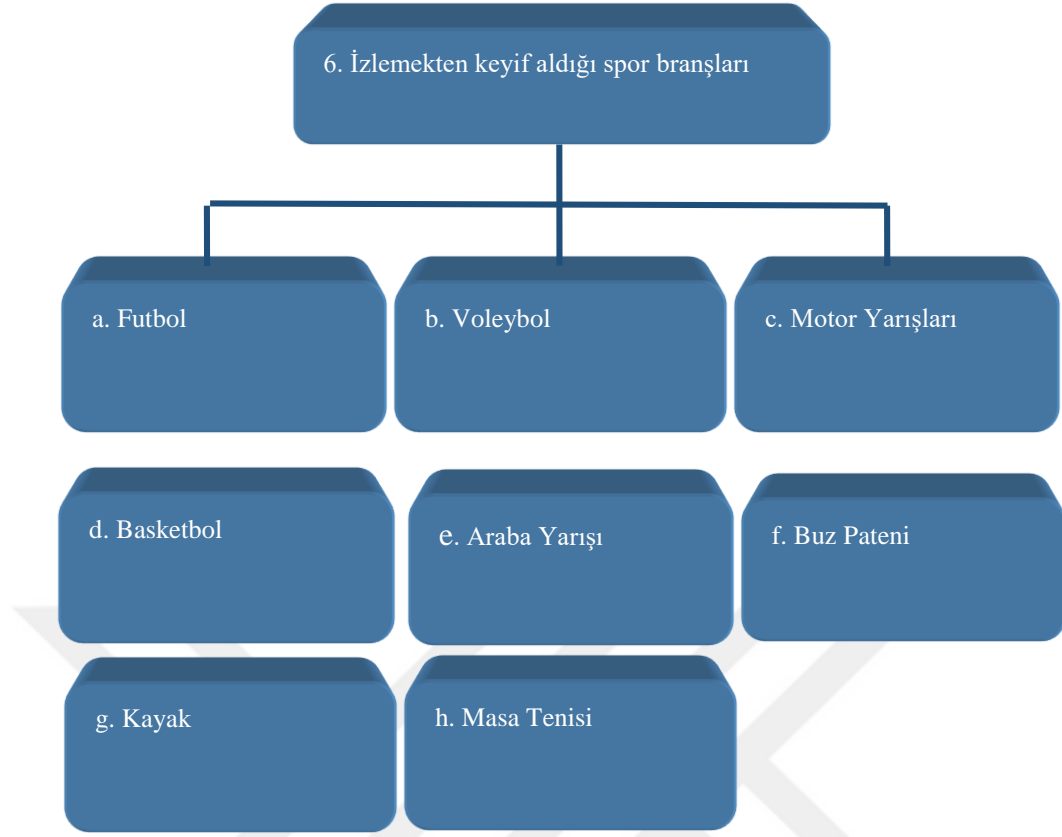
Ailesinde spor başarısı olan öğretmen sayısının 4, spor başarısı olmayan öğretmen sayısının ise 6 olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, ailede spor başarısı olan bireylerin sayısının daha az olduğunu gösterse de, bu faktörün öğretmenlerin spor yapma motivasyonlarını nasıl etkilediğini anlamak açısından önemli bilgiler sunmaktadır.

Ailesinde spor branşlarında başarıya sahip bireylerin sayısının 4 olduğu görülmektedir. Bu öğretmenler, sporla daha güçlü bir bağ kurmuş olabilirler çünkü spor geçmişine sahip bir ailede büyümek, sporun önemini erken yaşlarda kavrayarak fiziksel aktiviteleri bir yaşam tarzı haline getirme konusunda onları motive edebilir. Ailedeki spor kültürü, bu öğretmenlerin spor yapma alışkanlıklarını pekiştirebilir ve onları daha fazla motive edebilir. Spor başarısına sahip aile bireyleri, öğretmenlere egzersiz ve fiziksel aktiviteleri daha fazla benimsemeleri gerektiğini vurgulayarak, öğretmenlerin sağlıklı yaşam biçimlerine yönelmelerine katkı sağlıyor olabilir. Ayrıca, sporla ilgili olumlu bir aile geçmişinin, öğretmenlerin spor yapma alışkanlıklarını güçlendireceği ve sağlıklı yaşam anlayışını hayatlarına entegre edeceği literatürle (Yılmaz, 2020) da desteklenmektedir.

Sporla ilgilenen ailelerin çocuklarının da daha yüksek oranla sportif faaliyetlere katıldığını ortaya koymakla birlikte ailede başarıya ulaşmış bir bireyin varlığı, çocuğun spor algısını ve yönelimini olumlu etkiler (Yıldırım, 2005:15).

Ailesinde spor başarısı olmayan öğretmenler: Ailesinde spor başarısı olmayan öğretmen sayısının daha fazla olması (6), sporun, bu öğretmenler için ailelerinden bağımsız olarak gelişen bir etkinlik olabileceğini göstermektedir. Bu grup öğretmenler, sporla tanışmalarını çoğunlukla kendi kişisel tercihlerine ve sağlık gereksinimlerine dayandırmış olabilir. Spor yapma motivasyonları, daha çok içsel faktörlerden kaynaklanıyor gibi görünmektedir; yani spor, onlar için sağlıklı yaşam biçimini benimsemenin bir yolu olabilir. Ailelerinde sporla ilgili bir geçmiş olmadan spor yapan bu öğretmenler, genellikle kişisel hedeflerine ve sağlıklarını iyileştirme isteklerine odaklanarak düzenli olarak fiziksel aktivitelerde bulunmayı tercih etmişlerdir. Bu da onların spor yapma kararlılıklarını artırmakta ve sürekliliği sağlamak adına güçlü bir etken olmaktadır. Ailede spor geçmişi olmayan bireylerin, kendi sağlıklarını ve fiziksel iyilik hallerini daha bağımsız bir şekilde değerlendirmeleri, onların spor aktivitelerine katılımını artıran bir motivasyon kaynağı olarak öne çıkmaktadır.

Sonuç olarak, uzman öğretmenlerin sporla olan bağları, aile geçmişlerinden bağımsız olarak şekillenmiş gibi görünmektedir. Ailesinde spor başarısı olan öğretmenlerin sayısı daha az olmasına rağmen, sporla olan ilgileri güçlüdür ve bu ilgileri, spor kültürünün ailelerinden aktarıldığını gösteriyor. Öte yandan, ailesinde spor başarısı olmayan öğretmenler, spor alışkanlıklarını daha çok kişisel tercihler ve sağlık gereksinimlerinden kaynaklı olarak geliştirmişlerdir. Bu veriler, öğretmenlerin sporla olan ilişkilerinin, aile geçmişlerinden bağımsız olarak bireysel faktörlerle şekillendiğini ve her iki grup için de sporun önemli bir yer tuttuğunu ortaya koymaktadır.

Şekil 4.6. Medyada izlemekten keyif aldığı spor branşı hangisi/ hangileri olduğuna ait alt boyutlar

Uzman öğretmenlerin medyada izlemekten keyif aldığı spor branşlarına ilişkin yapılan incelemede, futbol, voleybol, basketbol ve diğer spor branşlarına olan ilgi farklı düzeylerde dağılmıştır. Bu durum, öğretmenlerin spor izleme alışkanlıklarını ve hangi branşların daha fazla tercih edildiğini gösteriyor.

Futbol, en çok tercih edilen spor branşı olarak öne çıkmaktadır. Yedi öğretmenin futbol izlemekten keyif aldığı belirtilmiştir. Bu, futbolun Türkiye'deki popülaritesini yansıtan bir bulgudur; çünkü futbol, dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de en yaygın ve ilgiyle takip edilen sporlardan biridir. Öğretmenlerin futbolu tercih etmeleri, büyük ihtimalle hem ulusal hem de uluslararası turnuvalar ve maçların medyada sıkça yer almasıyla ilişkilidir. Futbolun, öğretmenler arasında geniş bir izleyici kitlesine sahip olması, sporun sosyal bir etkinlik olarak da değer kazandığını ve insanlar arasındaki etkileşimi artırdığını göstermektedir. Türkiye'de spor yayınlarında en fazla yer alan ve izlenen branşın futbol olduğu, futbolun hem özel hem de kamu yayınlarında yoğun

şekilde temsil edildiği belirtilmiştir (Özsoy, 2008:67). Ayrıca futbolun televizyon yayıncılığındaki baskın konumuna ve izleyici kitlesine etkisi detaylı olarak ele alınmıştır (Koloğlu, 2005:27). Spor kültürünün medya aracılığıyla nasıl şekillendiği ve medyada en fazla yer verilen branşların hangileri olduğu (özellikle futbol) detaylandırılmıştır (Yıldıran, 2009:8).

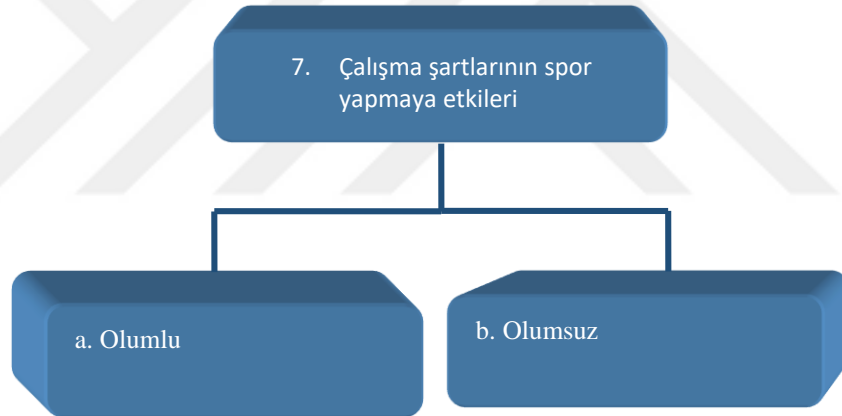
Voleybol, futbolun ardından en çok tercih edilen spor branşdır ve 5 öğretmen tarafından izlenmektedir. Voleybol, özellikle ulusal takımların başarıları ve çeşitli turnuvaların medya aracılığıyla yaygın şekilde izleyicilere sunulmasıyla dikkat çekmektedir. Ayrıca, voleybolun dinamik ve hızlı yapısı, izleyicilere heyecan verici bir deneyim sunar. Bu branş, sporun yanı sıra eğlenceli bir izleme deneyimi sunduğu için öğretmenler arasında tercih ediliyor olabilir. Çelik tez çalışmasında, Türkiye’de voleybolun yazılı basında nasıl temsil edildiğini ve izleyici kitlesinin medya tüketim alışkanlıklarını analiz etmektedir. Futbola kıyasla voleybolun medyada daha az yer bulduğunu vurgulamıştır. Çalışmada, voleybolun medyada yeterince yer bulamadığı, ancak uluslararası başarıların ardından ilginin arttığı vurgulanmaktadır (Çelik, 2015:145). Futbol dışındaki branşların (voleybol, basketbol gibi) medyada yeterince temsil edilmediği ve yayın kuruluşlarının reyting odaklı hareket ettiği belirtilmiştir (Akkaya, 2024:136).

Basketbol, 4 öğretmen tarafından izlenen bir diğer popüler spor branşdır. Basketbolun, özellikle NBA ve yerel liglerin maçlarıyla geniş bir izleyici kitlesine ulaşması, öğretmenlerin ilgisini çeken bir diğer branş olmuştur. Hızlı oyun yapısı ve stratejik unsurlarıyla basketbol, izleyicilere görsel ve zihinsel açıdan da keyif veren bir spor dalıdır. Bu branşa olan ilgi, öğretmenlerin hem eğlence hem de stratejik düşünme becerilerini geliştirme amaçlarına hizmet ediyor olabilir. Futbolun akademik çalışmalardaki baskınlığını ve diğer spor branşlarının, özellikle basketbolun, medyadaki temsilini tartışmaktadır. Basketbolun medyadaki görünürlüğü, futbolun gerisinde kalmaktadır (& Şakar, 2020:503).

Motor yarışları ve araba yarışı gibi hız odaklı sporlar ise, her birini 2 öğretmen tarafından izleniyor. Bu tür sporlar, heyecan verici ve adrenalin dolu yapılarıyla dikkat çekmektedir. Motor sporlarının takip edilmesi, hız ve rekabetin ön planda olduğu bir izleme deneyimi arayan öğretmenler için ilgi çekici olabilir.

Daha az sayıda öğretmen tarafından izlenen branşlar arasında ise buz pateni (1), alp disiplini (1), kayak (2) ve masa tenisi (2) yer almaktadır. Bu sporlar genellikle daha spesifik ilgi alanlarına sahip bireyler tarafından tercih edilmektedir. Özellikle kayak ve alp disiplini, kış sporlarıyla ilgili olan ve belirli coğrafyalarda daha yaygın olan branşlardır. Buz pateni ise görsel açıdan estetik bir branş olarak izleyicilerin ilgisini çekebilir. Masa tenisi ise hız ve beceri gerektiren dinamik bir spor dalı olmasına rağmen, diğer branşlara göre daha az ilgi görmektedir.

Sonuç olarak, uzman öğretmenlerin medyada izlemekten keyif aldıkları spor branşları, genel olarak geniş izleyici kitlesine sahip popüler sporlar arasında yer almaktadır. Futbol ve voleybol gibi branşlar, öğretmenler arasında daha yaygın olarak tercih edilirken, motor sporları ve kış sporları gibi daha niş branşlar ise daha az bir ilgi görmüştür. Bu durum, öğretmenlerin izleme alışkanlıklarında eğlence ve heyecan arayışını, aynı zamanda sporun sosyal ve kültürel etkilerini gözler önüne sermektedir.

Şekil 4.7. Çalışma şartlarını spor yapımına nasıl etkilediğine dair ait alt boyutlar

Uzman öğretmenlerin spor yapma alışkanlıklarını şekillendiren en önemli faktörlerden biri, çalışma şartlarının nasıl bir etki yarattığıdır. Bu bağlamda, öğretmenlerin spor yapmalarını kolaylaştıran olumlu faktörler ve engelleyen olumsuz faktörler iki ana başlık altında incelenmiştir.

Mesleki avantajlar, öğretmenlerin spor yapmalarını destekleyen bir diğer önemli faktördür. Uzman öğretmenler, mesleklerinde sahip oldukları esnek saatler ve belirli dönemlerde daha az yoğun çalışma temposu gibi avantajları, spor yapmak için fırsat olarak değerlendirebilmektedirler. Öğretmenlerin, bazı durumlarda ders dışı saatlerde veya tatil dönemlerinde daha fazla zamanları olması, onların spor aktivitelerine katılımını

kolaylaştırmaktadır. Bu durum, öğretmenlerin fiziksel ve psikolojik sağlıklarını artırmak için spor yapmalarını teşvik eden bir etmen olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, mesleklerinin getirdiği motivasyon ve daha sağlıklı bir yaşam tarzı oluşturma arayışı da spor alışkanlıklarını pekiştirebilir.

Çalışma saatlerinin düzenli olması, öğretmenlerin spor yapmalarına olumlu katkı sağlamaktadır. Özellikle belirli bir düzene sahip olan öğretmenlerin, haftalık ders programlarına göre spor yapmak için uygun vakit yaratabilmeleri mümkündür. Ayrıca, öğretmenlerin tatil ve izin günlerinde spor yapma imkânı bulabilmeleri, düzenli egzersiz yapmalarını teşvik edebilir. Çalışma saatlerinin öğretmenlere esneklik sağlaması, spor aktiviteleri için daha fazla fırsat yaratabilmektedir. Öğretmenlerin iş doyumu, çalışma koşulları ve fiziksel aktivite alışkanlıkları arasındaki ilişki incelenmiştir. Öğretmenlerin iş yerindeki stres seviyelerinin ve aşırı iş yüklerinin fiziksel aktivitelerini kısıtladığını, bunun da genel sağlık durumlarını olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymuştur (Demirtaş, 2019:24). Ayrıca, öğretmenlerin fiziksel aktivitelerini artırabilmesi için daha uygun çalışma saatleri ve daha esnek çalışma koşullarına ihtiyaç duyduğu vurgulanmıştır (Kaya, 2020:103).

İş yoğunluğu, öğretmenlerin spor yapma konusunda karşılaştıkları en büyük engellerden biridir. Öğretmenlerin, öğrencilerle birebir ilgilenme, ders hazırlıkları, sınavlar ve diğer idari görevlerle geçen yoğun iş günleri, spor yapmalarını zorlaştırmaktadır. Bu durum, öğretmenlerin gün sonunda yorgunluk, stres ve tükenmişlik gibi duygularla karşı karşıya kalmalarına neden olabilir. İş yoğunluğunun, öğretmenlerin spor aktivitelerine ayıracak zaman bulmalarını engellediği ve dolayısıyla sağlıklarını ihmal etmelerine yol açtığı gözlemlenmektedir. Ayrıca, fazla mesai yapmak zorunda kalan öğretmenler, iş yükünü dengeleyemedikleri için spor yapmayı ihmal edebilirler.

Sonuç olarak, uzman öğretmenlerin çalışma şartları, spor yapmalarına hem olumlu hem de olumsuz etkiler yaratmaktadır. Mesleki avantajlar ve düzenli çalışma saatleri, öğretmenlerin spor yapabilmelerine fırsatlar sunarken, iş yoğunluğu ve uzun çalışma saatleri, spor yapmalarını zorlaştıran başlıca engeller arasında yer almaktadır. Bu nedenle, öğretmenlerin spor yapma alışkanlıklarını sürdürebilmeleri için iş yükünün dengeye oturtulması, esnek çalışma saatlerinin teşvik edilmesi ve öğretmenlerin sağlıklı yaşam tarzlarını benimsemeleri için destekleyici önlemler alınması önemlidir.

Şekil 4.8. Uzman öğretmenlerin spor yapıyor olmalarının yaşam kalitelerine ne gibi etkileri olduğuna temasına ilişkin alt boyutlar

Uzman öğretmenlerin spor yapmalarının yaşam kalitesine olan etkisi, üç alt boyutta incelenmiştir: Fiziksel sağlık, psikolojik iyi oluş ve genel sağlık durumu. Bu başlıklar, sporun öğretmenlerin yaşamları üzerinde nasıl olumlu etkiler yarattığını ortaya koymaktadır.

Spor yapmanın en belirgin etkisi, fiziksel sağlık üzerinde gözlemlenmektedir. Uzman öğretmenler, düzenli egzersiz yaparak bedensel sağlıklarını iyileştirmekte ve sağlıklı bir yaşam sürmektedirler. Fiziksel sağlık, kalp ve damar sağlığı, kas ve eklem güçlenmesi, daha iyi uyku düzeni gibi pek çok olumlu sonucu beraberinde getirmektedir. Spor yapmak, öğretmenlerin enerji seviyelerini artırmakta, vücutlarının daha dirençli hale gelmesini sağlamaktadır. Bu da, öğretmenlerin günlük yaşamlarında daha enerjik ve verimli olmalarına yardımcı olmaktadır. Ayrıca, düzenli sporun, kronik hastalıkların (örneğin, hipertansiyon, diyabet vb.) önlenmesine katkı sağladığı literatürde sıklıkla vurgulanmaktadır. Bu bulgular, sporun fiziksel sağlık üzerindeki olumlu etkilerini desteklemektedir. Öğretmenlik mesleği yaşam kalitesi ile fiziksel aktivite düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Fiziksel aktivite düzeyi yüksek olan öğretmenlerin yaşam kalitesinin bedensel alanı üzerinde belirleyici bir etkisi olduğu tespit edilmiştir (Tekkanat, 2008:82).

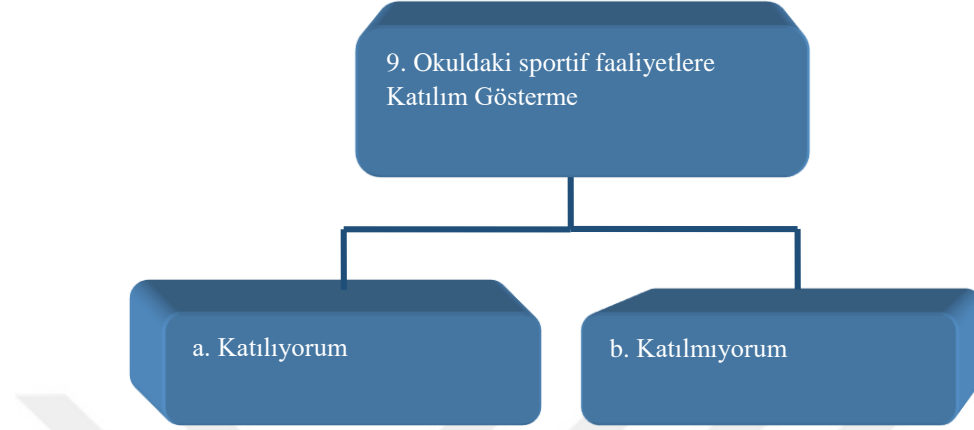
Sporun psikolojik iyi oluş üzerindeki etkileri de oldukça önemlidir. Uzman öğretmenler, spor yaparak stresle başa çıkma becerilerini artırmakta, genel psikolojik

iyilik halleri üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadırlar. Fiziksel aktivitenin, endorfin salınımını artırarak öğretmenlerin ruh hallerini iyileştirdiği ve genel olarak daha pozitif bir duygu durumu sağladığı bilinmektedir. Spor yapmak, öğretmenlerin zihinsel sağlığını güçlendirmekte ve depresyon, anksiyete gibi psikolojik rahatsızlıkları önlemeye yardımcı olmaktadır. Ayrıca, spor yaparak öğretmenler, mesleki stres ve tükenmişlik gibi olumsuz etkileri azaltabilmekte ve daha sağlıklı bir zihinle işlerine odaklanabilmektedirler. Bu nedenle, sporun öğretmenlerin psikolojik iyi oluşu üzerinde belirgin bir iyileştirici etkisi olduğu söylenebilir. Bireylerin spor yapma durumlarına göre kişilik tipleri ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Sonuçlar, spor yapan bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermiştir (Köse, 2020:59). Çelik ve Şahin (2012), sporun psikolojik iyi oluş durumu açısından hem kendi başına koruyucu bir etken olduğunu hem de diğer faktörleri desteklediğini belirtmiştir. Ayrıca FOX ve Mc Kenna (2002) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, 62 ile 81 yaşları arasındaki 28 kişi üzerinde yapılan araştırmada fiziksel aktivitenin bu yaş grubundaki bireylerin öznel iyi oluş düzeylerini arttırdığı gözlenmiştir.

Genel sağlık durumu, fiziksel ve psikolojik sağlık unsurlarını kapsayan daha geniş bir değerlendirmedir. Uzman öğretmenlerin spor yapmaları, genel sağlık durumlarını iyileştirirken, yaşam kalitelerini de artırmaktadır. Sağlık, sadece hastalıkların olmaması değil, aynı zamanda iyi bir fiziksel ve ruhsal durumun varlığı olarak tanımlanabilir. Spor, öğretmenlerin bağışıklık sistemini güçlendirerek hastalıklara karşı direncini artırır. Aynı zamanda, öğretmenlerin fiziksel ve psikolojik sağlığı arasındaki dengeyi sağlamalarına yardımcı olur. Bu da, öğretmenlerin genel sağlık durumlarını pozitif yönde etkileyerek, yaşam kalitelerini artırmaktadır. Uzman öğretmenler için sağlıklı bir yaşam tarzı benimsemek, hem kişisel hem de mesleki tatmin ve başarıyı artırabilecek önemli bir faktördür. Milli Eğitim Bakanlığı (2017). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin fiziksel aktivitelerinin sağlık üzerindeki olumlu etkilerini vurgulamaktadır. Düzenli fiziksel aktivitenin kardiyovasküler hastalık riskini azaltma, bağışıklık sistemini güçlendirme ve genel sağlık durumunu iyileştirme gibi faydaları olduğu belirtilmektedir.

Sonuç olarak, uzman öğretmenlerin spor yapmalarının yaşam kaliteleri üzerinde üç ana boyutta olumlu etkiler yarattığı görülmektedir. Spor, fiziksel sağlık, psikolojik iyi oluş ve genel sağlık açısından öğretmenlerin yaşam kalitesini artırmakta ve onların daha sağlıklı, dengeli bir yaşam sürmelerine yardımcı olmaktadır. Bu bulgular, öğretmenlerin

yaşam kalitelerini iyileştirmek için spor yapmalarının önemini ve faydalarını vurgulamaktadır.

Şekil 4.9. Okullarında düzenlenen sportif etkilere katılımlarına ait alt boyutlar

Uzman öğretmenlerin okullarında düzenlenen sportif etkinliklere katılım durumu, öğretmenlerin fiziksel aktivitelere olan ilgisi ve katılım motivasyonları hakkında önemli ipuçları sunmaktadır. Yapılan değerlendirmeye göre, 6 öğretmen sportif etkinliklere katıldığını belirtirken, 3 öğretmen ise katılmadığını ifade etmiştir. Bu sonuç, öğretmenlerin spor etkinliklerine olan ilgisinin ve katılımlarının farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Sportif etkinliklere katılan 6 öğretmen, okullarındaki bu tür etkinliklerin, fiziksel sağlıklarını iyileştirmeleri ve sosyal etkileşimlerini artırmaları açısından önemli fırsatlar sunduğunu düşünmüş olabilirler. Bu öğretmenler, okuldaki sportif etkinlikleri, hem kendi sağlığını geliştirme hem de öğrencileriyle daha yakın ilişkiler kurma fırsatı olarak değerlendiriyor olabilir. Ayrıca, bu etkinlikler öğretmenlerin stres atmalarına, eğlenceli zaman geçirmelerine ve takım çalışması gibi sosyal becerilerini geliştirmelerine olanak tanıyabilir. Sportif etkinliklere katılım, öğretmenlerin fiziksel ve psikolojik iyi oluşlarını destekleyerek, okul içindeki genel atmosferi pozitif yönde etkileyebilir. Sosyal çevre, aile ve medya gibi dış faktörlerin, öğretmenlerin sportif faaliyetlere katılım ve branş tercihlerinde belirleyici olduğu tespit edilmiştir (Yalçın & Koca 2020:65).

Öte yandan, 3 öğretmen okullarındaki sportif etkinliklere katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu öğretmenlerin katılmamalarının çeşitli sebepleri olabilir. İş yoğunluğu, kişisel tercihler ya da sportif etkinliklerin zamanlaması, bazı öğretmenlerin bu tür aktivitelerden uzak durmalarına yol açmış olabilir. Katılmama sebepleri, bireysel sağlık durumları veya spor yapma isteklerinin düşük olmasıyla da ilişkilendirilebilir. Ayrıca, bazı öğretmenler için sportif etkinliklere katılmak, profesyonel sorumluluklardan arta kalan zamanlarda öncelikli bir tercih olmayabilir. Bu grup öğretmenler için, fiziksel aktiviteler genellikle daha bireysel olarak yapılması gereken bir etkinlik olabilir ve okuldaki etkinliklere katılmama kararı, kişisel yaşam tarzlarına daha uygun bir yaklaşım olabilir. Öğretmenlerin fiziksel aktiviteye katılım durumları ve bu katılımı etkileyen faktörler incelenmiştir. Sonuçlar, öğretmenlerin yoğun iş temposu, ailevi sorumluluklar ve motivasyon eksikliklerinin fiziksel aktiviteye katılımı olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir (Yalçın, 2020:71). Zaman yetersizliği, fiziksel ortamın uygun olmaması ve bilgi eksiklikleri gibi faktörler katılımı engellemektedir (Öztürk, 2017:69).

Sonuç olarak, okullarda düzenlenen sportif etkinliklere katılım konusunda öğretmenler arasında bir denge bulunuyor. Katılan öğretmenler, bu etkinliklerin sağlık ve sosyal etkileşim açısından faydalı olduğunu düşünerek aktif olarak yer alırken, katılmayan öğretmenler için çeşitli engeller veya kişisel tercihler söz konusu olabilir. Bu durum, okullarda düzenlenen sportif etkinliklerin daha geniş bir katılım sağlayabilmesi için, öğretmenlerin ihtiyaç ve tercihlerini göz önünde bulunduran düzenlemeler yapılmasını gerektirebilir.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmamızda edinilen ana temaların sonuçlarına ulaşılmıştır. Mevcut sonuçlar ışığında önerilere yer verilmiştir.

5.1.Sonuçlar

Araştırmamızda, Batman il merkezinde bulunan proje okullarında, uzman olarak çalışan öğretmenlerin spor yapma tercihlerinin incelenmesi konusu ele alınmıştır.

1. Katılımcıların spor yapma amaçları, ruhsal sağlık, zindelik ve fiziksel görünüm gibi faktörler arasında bir dengeyi gerektirdiği gözlemlenmiştir. Sporun çok yönlü faydalarını göz önünde bulundurduğumuzda tek bir amaç için yapılırsa bile birden fazla amaca hizmet ettiği görülmüştür. Katılımcıların ruhsal uyum ve zinde kalma amaçları için spor yapmayı sürdürdüğü sonucuna ulaşılmıştır.
2. Katılımcıların çalışma programlarında bireysel çalışmayı tercih ettikleri görülmüştür. Antrenör eşliğinde çalışmanın, antrenörün yeteri ilgiyi göstermemesi nedeniyle tercih edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.
3. Katılımcıların sporu devam ettirme süresinin 0-5 yıl aralığında olduğu sonucuna ulaşılmışının yanı sıra çeşitli nedenlerden dolayı spora zaman zaman ara verdikleri görülmüştür.
4. Katılımcıların spor branşı tercihi yaparken ilgilerinin olduğu branşı seçmeleri dikkat çekmiştir. Sosyal yönlendirmelerin de etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
5. Katılımcılardan ailesinde herhangi bir spor başarısına sahip olan bireylerin spora yönelmelerinde belirgin bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

6. Katılımcıların, medyada izlemekten keyif aldığı spor branşlarından en çok tercih edilen spor branşının futbol olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunu takip eden branşın voleybol olduğu görülmüştür.
7. Katılımcıların çalışma şartları, spor yapmalarına hem olumlu hem de olumsuz etkiler yaratmaktadır. Mesleki avantajlar ve düzenli çalışma saatleri, öğretmenlerin spor yapabilmelerine fırsatlar sunarken, iş yoğunluğu ve uzun çalışma saatleri, spor yapmalarını zorlaştıran başlıca engeller arasında yer almaktadır.
8. Katılımcıların, spor yapıyor olmalarının yaşam kalitelerine olumlu etkileri olduğu görülmüştür. Genel olarak sporun, bireylerin genç ve dinç görünmelerine katkı sağladığı, formda kalmalarını desteklediği ve estetik bir görünümle özgüvenlerini artırdığı ve uyku kalitesini olumlu etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır.
9. Katılımcıların, önemli bir bölümünün okullarda düzenlenen sportif etkinlikleri desteklediğini ve bu etkinliklere katılımın mesleki motivasyon ve sosyal etkileşim açısından olumlu katkılar sağladığını düşündüklerini belirtmiştir. Az sayıda katılımcının olumsuz görüş bildirmesi, sportif faaliyetlerin tüm öğretmen ihtiyaçlarına yanıt veremeyebileceğini veya bireysel tercihler doğrultusunda değerlendirilmesi gerektiğini göstermiştir.

5.2. Öneriler

1. Benzer bir araştırma yapacak olan araştırmacılara, farklı bölgelerdeki proje okullarından daha geniş bir örneklem grubu seçmeleri önerilebilir. Bu, spor branşı tercihlerindeki bölgesel farklılıkları veya benzerlikleri daha iyi anlamalarına olanak tanıyabilir.
2. Araştırmacılar, nitel görüşmelere ek olarak, anket veya odak grup görüşmeleri gibi farklı yöntemler de kullanarak daha zengin veriler elde edebilirler.

3. Spor branşı tercihleri üzerindeki etkilerin zamanla nasıl değiştiğini anlamak için uzun dönemli bir araştırma planlaması önerilebilir.
4. Spor branşı tercihlerini etkileyen ailevi ve çevresel faktörlerin daha ayrıntılı bir şekilde incelenmesi için özel alt başlıklar oluşturulabilir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, Abdullah, ve Mustafa Sağlam. “Öğretmen Eğitiminde Program Standartları ve Akreditasyon.” *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 10, no. 3 (Haziran 2009): s. 83–104, Malatya.
- Aracı, S. (1999). *Sanat Eğitimi ve Çocuk* (2. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık, s. 63.
- Arslan, E. & Öztürk, M. (2020). Öğretmenlerin spor yapma amaçlarının incelenmesi: Ruhsal sağlık, fiziksel zindelik ve fiziksel görünüm boyutları. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 8(2), s. 123–135
- Açıkgöz, K. Ü. (2003). *Aktif öğrenme*. Eğitim Dünyası Yayınları, s. 159.
- Akın, S. & Sözen Özdoğan, S. (2021). *Öğretmen Eğitiminde Yapıtaşı: Türkiye, Singapur ve Hong Kong’da Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*. Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences, s. 54, Ankara.
- Akca, E. Ş. & Şakar, S. B. (2020). Basketbol reklamları üzerinden spor medyasında cinsiyetçi söylem ve hegemonik erkeklik temsili. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(2), s. 503-517.
- Akça, N. Ş., & Sunay, H. (2012). Özel spor merkezlerine üye olan bireylerin spora yönelme nedenleri ve beklentilerinin gerçekleşme düzeyleri. *OPUS International Journal of Society Researches*, 11(18), s. 63.
- Akça, E. Ş., & Şakar, S. B. (2020). Basketbol reklamları üzerinden spor medyasında cinsiyetçi söylem ve hegemonik erkeklik temsili. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(2), s. 503–517
- Akkaya, C. (2024). Spor ve finansal iletişim. In O. Mülazımoğlu, T. Yılmaz, & E. A. Uluç (Eds.), *Spor bilimleri alanında akademik araştırma ve değerlendirmeler IX* (ss. xx-xx). Özgür Yayınları. <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub636.c2796.136>
- Akyüz, M. (2019). Öğretmenlerin fiziksel aktivite alışkanlıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 30(2), s. 134-142.
- Altunok, M. (2022). *Öğretmenlerin sportif tutum ve farkındalık düzeyleri ile mesleki doyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Erzurum.
- Arslan, Ş. (2020). Ortaokul Öğrencilerinde Psikososyal Düzeyleri ile Spor Faaliyetleri Durumuna Göre İncelenmesi. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 10(96), s. 1426–1432.
- Aytürk, N. (1999). *Yönetim Sanatı*. Ankara: Yargı Yayınevi, s. 79.
- Bacak, M. (2019). *Aerobik egzersizlerin öğretmenlerin psikolojik ve fiziksel sağlığı üzerindeki etkileri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Balcı, E. (1991). *Öğretmenlerin rolleri*. Eğitim Sosyolojisi. Ankara: Yavuz Dağıtım, s. 114.

- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), s. 71, Kırşehir.
- Barzun, J. (1991). *Begin here: The forgotten conditions of teaching and learning*. Chicago University Press, s. 46.
- Başer, D. ve Arslan, M. (2020). Türkiye'deki sosyal yardım sistemine yönelik sosyal hizmet uzmanlarının deneyimleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1486-1513.
- Brophy, J. (1981). Teacher praise: A functional analysis. *Review of Educational Research*, 51(1), s. 5-32.
- Budak, Y., & Demirel, Ö. (2003). Öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyacı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 33, s. 62-81.
- Bursalıoğlu, Z. (1994). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Büyükkaragöz, S. ve diğ. (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş (Eğitimin Temelleri)*. Konya: Mikro Yayınları: No.07 s. 38.
- Canatan Doğan, N. (2022). *Öğretmenlik Meslek Kanunu'na yönelik öğretmen ve yönetici görüşleri* (Tezsiz yüksek lisans projesi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Şentürk Cankorur, V. (2016). Ruhsal Bozukluklar ve Fiziksel Aktivite: Depresyon, Anksiyete Bozuklukları, Affektif Bozukluklar, Yeme Bozuklukları, Madde Kullanım Bozuklukları ve Şizofreni, Korunma ve Tedavide Fiziksel Aktivitenin Rolü. *Türkiye Klinikleri Spor Hekimliği - Özel Konular*, 2(2), s. 20-26
- Coalter, F. (2005). *The social benefits of sport* (Vol. 17). Edinburgh: SportScotland, s. 28.
- Çelik, M. (2015). *Voleybol ve yazılı spor basını: Türkiye'de voleybolun medyada temsili üzerine bir inceleme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çelikten, M., Şanal, M., & Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19), s. 207-237.
- Çetin, M. (2020). Ekonomide Zorunlu Dönüşüm: Doğrusal Ekonomiden Sirküler Ekonomiye Geçiş. *Journal of European Theoretical and Applied Studies*, Volume 8(2), s. 1-37
- Çolak, S. (2019). Ev kadınları ve fiziksel aktivite. In E. Karagün & O. Yılmaz (Eds.), *Spor bilimlerinde güncel konular ve araştırmalar* (pp. 43-53). Çizgi Kitabevi
- Darling-Hammond, L., & Bransford, J. (Eds.). (2005). *Preparing teachers for a changing world: What teachers should learn and be able to do* (1st ed.). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Demir, K. (2020). *Bireylerin spora yönelik tutumları ile mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi akademik personeli üzerine bir uygulama* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.

- Demir, A., Yıldız, E., & Kaya, S. (2018). Öğretmenlerin fiziksel aktiviteye katılım düzeyleri ile demografik özellikleri arasındaki ilişki. *Eğitim ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(1), s. 45-58.
- Demirci, A. (2006). *İlköğretimde beden eğitimi uygulamaları*. (1. Bsk.). İstanbul: Değişim Yayınları.
- Demirel, Ö. (1999). *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem A.
- Demirtaş, S. (2019). *Öğretmenlerin İş Doyumu, Çalışma Koşulları ve Fiziksel Aktivite Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Demirtaş, H., & Güneş, H. (2002). Öğretmen yeterlikleri ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8,s. 21-28.
- Dilaver, H. (1996). *Türkiye’de öğretmen istihdamının dünü, bugünü ve yarını, Eğitimimize Bakışlar*. İstanbul: Kültür Koleji Vakfı Yayınları, s.84.
- Elbay, S. (2015). *Okul yöneticilerinin mentorluk rollerini yerine getirme düzeyleri*. (Tez no. 439964) (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zirve Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Elbay, S. (2023). Uzman Öğretmenlik Eğitim Programı Kazanım ve Sınav Sorularının Yenilenen Bloom Taksonomisine Göre Analizi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, s.39.
- Erden, M. (1999). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Alkım Yayınları, s. 62.
- Ergun, M. ve diğ. (1999). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Ocak Yayınları, s.35.
- Erkal, M. (1982). *Sosyolojik açıdan spor*. İstanbul: Filiz Kitabevi,s. 27.
- Fraser, B. J. (1998). Classroom environment instruments: Development, validity and applications. *Learning Environments Research*, 1, s.7–33.
- French, S. A., Harnack, L. J., Toomey, T. L., & Hannan, P. J. (2007). Association between body weight, physical activity and food choices among metropolitan transit workers. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 4(1), s.1-12.
- Gündoğar, F. (2014). Değişen Eğitim Anlayışı Işığında Değişen Öğretmen Yetiştirme Programları Üzerine Düşünceler. *Diyalog Interkulturelle Zeitschrift Für Germanistik*, Cilt 2, Sayı 1, s. 118–127.
- Grossman, P. L., & Schoenfeld, A. (2005). *Teaching subject matter*. Darling- Hammond, J. Bransford, P. LePage, K. Hammerness, & H. Duffy (Ed.) içinde, Preparing teachers for a changing world: What teachers should learn and be able to do (s52). Jossey-Bass.
- Hacıoğlu, F. ve Alkan, C. (1997). *Öğretmenlik Uygulamaları*. Ankara: Alkım Yayınları, s.111.
- Hattie, J. (2009). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. Routledge,s. 87.

- Heper, E. (2012). *Sporla ilgili kavramlar ve sporun tarihsel gelişimi*. Spor Bilimlerine Giriş. Ertan H (Ed.) içinde. Anadolu Üniversitesi Yayınları s. 509. Eskişehir.
- İnal, A. N. (2003). *Beden eğitimi ve spor bilimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, s.75.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1994). *Learning together and alone: Cooperative, competitive, and individualistic learning*. Allyn & Bacon.
- Karakaya, F., & Orhan, F. (2021). Öğretmenlerin teknoloji entegrasyonu: Fırsatlar ve zorluklar. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 17(2), s.147-166.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1),s. 68-86.
- Kaya, A. (2020). Proje Okullarının Yapı ve İşleyişine İlişkin Bir Örnek Olay İncelemesi. *Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 49(49),s. 69-97.
- Kaya, Z. (2020). *Öğretmenlerin Çalışma Koşulları, Stres Seviyeleri ve Fiziksel Aktivite Alışkanlıkları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Koç, M., & Şahin, C. (2020). Öğretmenlerin spor yapma sıklığının iş yükü ve çalışma şartları ile ilişkisi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), s. 139-148.
- Koloğlu, F. (2005). *Spor yayıncılığı ve televizyon*. Türkiye Spor Yazarları Derneği Yayınları, 27.
- Köse, M. (2020). *Bireylerin Spor Yapma Durumlarına Göre Kişilik Tipleri ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eskişehir Niğde.
- Kılıç, T. (2012). *Üniversite öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının belirlenmesi* [Yüksek lisans tezi, Kastamonu Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi, s. 73. , Kastamonu.
- King, A. C., Haskell, W. L., Taylor, C. B., Kraemer, H. C., & DeBusk, R. F. (2000). Group- vs home-based exercise training in healthy older men and women: A community-based clinical trial. *JAMA*, 266(11), s. 63.
- Kuzgun, Y. (1986). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara: ÖSYM Yayınları ,s. 68.
- King, W. D., Marrett, L. D., & Woolcott, C. G. (2000). Case-control study of colon and rectal cancers and chlorination by-products in treated water. *Cancer Epidemiology Biomarkers & Prevention*, 9(8), s. 813-818
- Lunenberg, M., Korthagen, F., & Swennen, A. (2007). The teacher educator as a role model. *Teaching and Teacher Education*, 23(5), s. 586-601.
- Martinek, T. J., & Hellison, D. R. (1997). *Fostering resiliency in underserved youth through physical activity*. *Quest*, 49(1), s. 34-49.
- Marzano, R. J. (2003). *What works in schools: Translating research into action*. ASCD, s. 53.

- MEB. (2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*. Ankara: Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü.
https://dogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_04/29212747_ProgramCesitligi.pdf.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], Din Öğretimi Genel Müdürlüğü. (2019). *Anadolu imam hatip liselerinde program çeşitliliği (Proje Okulları)*.
https://dogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_04/29212747_ProgramCesitligi
- Molisso, V., & Masullo, M. (2018). The benefits of Sports in Specific Learning Disorders. *Italian Journal Of Health Education, Sport And Inclusive Didactics*, 2(2).
- Noddings, N. (1984). *Caring: A feminine approach to ethics and moral education*. University of California Press, s. 47.
- Oğuzkan, F. (1998). *Öğretmenliğin Üç Yönü*. Ankara: Kadıoğlu Mat,s. 73.
- ÖBA. Millî Eğitim Bakanlığı, Öğretmen Bilişim Ağı [ÖBA]. (2022). *Öğretmen eğitimi programı: Öğretmenlerin kariyer basamaklarına ilişkin* [Online platform sayfası]. Erişim 13 Temmuz 2025, from <https://www.oba.gov.tr/>
- Özden, Y. (1999). *Eğitimde Dönüşüm Eğitimde Yeni Değerler*. Ankara: Pegem A Yayınları,s. 63.
- Özsoy, Y. (1987). *Türk Eğitim Sistemi ve Yönetimi*. Açıköğretim Fakültesi Yayınları, No.91- 89.
- Özsoy, S. (2008). Televizyon ve spor: Türkiye’de televizyon spor ilişkisi üzerine bir inceleme. *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 1(24), s. 59–78.
- Öztürk, M. (2017). *Öğretmenlerin Fiziksel Aktiviteye Katılımını Engelleyen Faktörler ve Öneriler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. California: SAGE Publications, s. 82.
- Pianta, R. C., Belsky, J., Vandergrift, N., Houts, R., & Morrison, F. J. (2006). Classroom effects on children’s achievement trajectories in elementary school. *The Elementary School Journal*, 107(1), s. 53–66.
- Phillips, D. C., & Burbules, N. C. (2000). *Post-positivism and educational research*. Lanham, MD: Rowman and Littlefield, s. 41.
- Karatarla, G., & Polat, E. (2020). *Üniversite Öğrencilerinin Aktif Spor Yapma Durumları ve Farklı Diğer Değişkenlere Göre 21. Yüzyıl Becerilerinin İncelenmesi*. *International Journal of Social Science Research*, 9(2), s. 48–122.
- Resmî Gazete. (2014, Mart 14). *Millî Eğitim Temel Kanunu ile Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*.
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/03/20140314-1.htm>.
- Resmî Gazete. (2016, Eylül 1). *Millî Eğitim Bakanlığı Özel Program ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumları Yönetmeliği*.
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/09/20160901-3.htm>

- Resmî Gazete. (2022, Şubat 14). *Öğretmenlik Meslek Kanunu (Kanun No: 7354)*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/02/20220214-1.htm>
- Roberts, K., Brodie, D., Asturias, L., Campbell, R., Chadwick, C., Dench, S., ... & York, C. (1992). *Inner-city sport: Who plays and what are the benefits?*. Giordarno Bruno Culemborg.
- Sarıca, M. (2019). *Üniversite öğrencilerinin spora karşı tutumlarının araştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü), Burdur.
- Sepil, Y., & Kıyıcı, F. (2020). Kırsal kesimde eğitim gören öğrencilerin Spor ve Müzik faaliyetlerinin yalnızlık tutum düzeylerine etkisi (Erzurum İli Örneği). *Uluslararası Egzersiz Psikolojisi Dergisi*, 3(2), s. 51-59.
- Sevil, T., Şimşek, K. Y., Katırcı, H., Çelik, O., Çeliksoy, M. A., & Kocaekşi, S. (2012). *Boş zaman ve rekreasyon yönetimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayımı, 85.
- Silver, D. (2011). *Using the zone help reach every learner*. Kappa Delta Pi Record, 47(sup1), s. 28-31.
- Scanlan, T. K., & Lewthwaite, R. (1986). Social psychological aspects of competition for male youth sport participants: IV. Predictors of enjoyment. *Journal of Sport Psychology*, 8(1), s. 25–35.
- Smith, J. (2020). Eğitimde Sporun Rolü. *Eğitim ve Toplum Yayınları*, s. 61
- Sockett, H. (1993). *The moral base for teacher professionalism*. New York: Teachers College Press, 49.
- Sockett, H. (2008). *The moral and epistemic purposes of teacher education*. Cochran-Smith, M., Nemsler, S. H., McIntyre, D. J., & Demers, K. E. (Ed.) içinde *Handbook of research on teacher education enduring questions in changing contexts*. New York and London: Routledge, Taylor & Francis Group, s. 37.
- Sümbül, M. (1996). Öğretmen niteliği ve öğretimdeki rolleri. *Eğitim Yönetimi*, 2(1), s. 597-607.
- Stronge, J. H. (2007). *Qualities of effective teachers*. ASCD, s. 17.
- Şahan, H. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde spor aktivitelerinin rolü. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2008(2), s. 56.
- Şişman, M. (1999). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, s. 92.
- Şişman, M. (2006). *Etkili öğretmenlik özellikleri*. Pegem A Yayıncılık, s. 67.
- Taub, D. E., & Greer, K. R. (2000). Physical activity as a normalizing experience for school-age children with physical disabilities: Implications for legitimation of social identity and enhancement of social ties. *Journal of sport and social issues*, 24(4), s. 395-414.
- Tekkanat, Ç. (2008). *Öğretmenlik Bölümünde Okuyan Öğrencilerde Yaşam Kalitesi ve Fiziksel Aktivite Düzeyleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

- Uyar, Y., & Sunay, H. (2020). Spor farkındalığı ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(1), s. 46-58.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press, s. 133.
- Yalçın, S. (2020). *Öğretmenlerin Fiziksel Aktiviteye Katılım Durumları ve Etkileyen Faktörler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yalçın, S., & Koca, C. (2020). Yaygın Spor Faaliyetlerine Katılım Tercihlerinde Rol Oynayan Faktörlerin İncelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(2), s. 65-80.Sakarya.
- Yanık, M. (2018). Attitudes of university students towards sport. *Journal of Education and Training Studies*, 6(5), s. 111-117.
- Yıldırım, İ. (2005). Ailelerin spor etkinliklerine katılım düzeyi ile çocuklarının sportif etkinliklere katılımı arasındaki ilişki. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(2), s. 15–24. Ankara.
- Yıldırım, İ. (2009). Spor kültürü ve medya ilişkisi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), s. 1–15.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (1999). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırmalarda Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar, s. 69.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H., (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları, s. 79.
- Yıldırım, S. & Kaya, M. (2019). *Motivasyon ve Çalışma Yaşamında Motivasyon Önemi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş
- Yılmaz, D. S. (2021). Fiziksel aktivite ve psikolojik iyi oluş: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 28(1), s. 1–7, Ankara.
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK]. (2018). *Öğretmen yetiştirme lisans programları*. Ankara: YÖK. <https://www.yok.gov.tr/kurumsal/idari-birimler/egitim-ogretim-dairesi/yeni-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari>
- Welk, G. J., & Blair, S. N. (2000). Health benefits of physical activity: The evidence. *American Journal of Lifestyle Medicine*, 1(2), s. 90–95.
- Weiss, M. R., & Ferrer-Caja, E. (2002). *Motivational orientations and sport behavior*. Horn, T. S. (Ed.) içinde *Advances in sport psychology* (s. 101–170). Human Kinetics.
- Wentzel, K. R. (1997). Student motivation in middle school: The role of perceived pedagogical caring. *Journal of Educational Psychology*, 89(3), s. 411–419.

EKLER

EK-1 Görüşme Soruları

Görüşme Formu

SAYIN KATILIMCI,

Bu görüşme, Batman Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim dalında hazırlamış olduğum bir yüksek lisans çalışmasına veri toplamak amacıyla yapılmaktadır. Görüşme sonucundan elde edilecek bilgiler tamamıyla bilimsel çalışmalar için kullanılacaktır. Bu yüzden tüm sorulara objektif cevap vermeniz beklenmektedir. Katılarınız için teşekkür ederim.

Melahat KAYA

- 1) Cinsiyetiniz :
- 2) Yaşınız :
 - Boy:
 - Kilo:
- 3) Medeni durumunuz:
- 4) Kadronuzun bulunduğu okul:
- 5) Branşınız:
- 6) Meslekte kaçınıcı yılınız?
- 7) Kaç yıllık uzman öğretmensiniz?
- 8) Haftalık kaç ders saatiniz vardır?
- 9) Gelir düzeyiniz:
- 10) Haftada kaç gün spor yapıyorsunuz?

Görüşme Soruları

- 1) Spor yapmanızdaki amacınızı açıklar mısınız? (Fiziksel, zihinsel, psikolojik vb.)
- 2) Gittiğiniz spor salonundaki çalışma programınızdan bahseder misiniz?
- 3) Yaptığınız sporu ne kadar süredir devam ettiriyorsunuz?
- 4) Spor tercihi yaparken nelerden etkilenirsiniz?
- 5) Ailenizde herhangi bir spor branşında herhangi bir başarıya sahip bir birey var mı? Varsa bahseder misiniz?
- 6) Medyada izlemekten keyif aldığınız spor branşı hangisi/ hangileri olduğunu söyler misiniz?
- 7) Çalışma şartlarınız spor yapmanızı nasıl etkiliyor?
- 8) Spor yapıyor olmanızın yaşam kalitenize ne gibi etkileri olduğunu söyleyebilirsiniz?
- 9) Okulunuzda düzenlenen sportif etkinliklere katılıyor musunuz?

EK-2 Ses kayıt cihazı izin belgesi.

Batman Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Yüksel Lisans Tez Araştırma Kapsamında Geliştirilen Görüşmelerin Kullanımına Dair
Sözleşme

Aşağıdaki Sözleşme Melahat KAYA ile
arasında tarihinde imzalanmıştır.

“Proje okullarında çalışan uzman öğretmenlerin spor yapma tercihlerinin incelenmesi
(Batman İl Örneği)” konulu bilimsel çalışma kapsamında tarihinde
..... ile yaptığımız görüşmenin, görüntü ve ses
kaydının, bant çözümünün bilimsel çalışma amaçlı korunmasına, yayın, belgesel vb.
projelerde değerlendirilmesine, araştırmacı kullanımına açılmasına izin veriyorum.
.....

İzin Sahibi

Araştırmacının/Kurumun Adı:

EK-3: Araştırma İzni Başvuru Taahhütnamesi

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI OKUL VE KURUMLARDA GERÇEKLEŐTİRİLECEK ARAŞTIRMA UYGULAMALARINA İLİŞKİN

ARAŞTIRMA İZİNİ BAŞVURU TAAHHÜTNAMESİ

1. Araştırmam boyunca anayasa/kanun ve yönetmeliklere uygun davranacağımı,
2. Araştırmayı yürüteceğim okulun/kurumun kurallarına uyacağımı,
3. Araştırmam boyunca hiç kimseyi araştırmama/çalışmama katılmaya zorlamayacağımı,
4. Araştırmayı/çalışmayı bana tahsis edilen mekân/sınıf ve zamanda gerçekteşireceğimi,
5. Araştırmamın olası fiziksel/ruhsal zararları konusunda katılımcıları bilgilendireceğimi,
6. Araştırmam/çalışmam sırasında topladığım kişisel bilgileri koruyacağımı,
7. Araştırmam/çalışmam için gerektiği kadar veri toplayacağımı,
8. Araştırma/çalışma sırasında öğrencilerin derslerinde/çalışmalarında herhangi bir kayıplarının olmayacağını,
9. Araştırmam/çalışmam sırasında herhangi bir ticari faaliyette bulunmayacağımı, katılımcıları herhangi bir ürün/eser/tedaviye yönlendirmeyeceğimi,
10. Araştırma izin evraklarını okul yönetimine teslim edeceğimi,
11. Araştırma/çalışma sırasında izni olan evrakları kullanacağımı,
12. Tıbbi araştırmalarda araştırma/çalışmanın uygulama sırasında etik kurallara uyacağımı,
13. Araştırma/çalışma sırasında topladığım ses ve görüntü kayıtlarını güvenilir ortamlarda saklayacağımı ve araştırma/çalışma sonrasında imha edeceğimi,
14. Genelge hükümlerine aykırı davranmam ve herhangi bir yanlış ifade, beyan ve maddi gerçekteği gizleme gibi durumlarda adli ve idarî işlemlerin yürütülmesini kabul edeceğimi,
15. İzin alınmış araştırmalarda/projelerde insanlarla ilgili yapılacak anket, görüşme, gözlem, alan araştırması, uygulama ve incelemelerde sağlık, güvenlik, insan hakları, mevcut mevzuat hükümleri, hukukun genel ilkelerini ihlal etmeyeceğimi ve etik ilkelere uyacağımı,
16. Araştırma ile ilgili sonuç raporlarını çalışmanın bitiş tarihinden itibaren 30 gün içinde izin aldığım birime ulaştıracadığımı,

Kabul ettiğimi beyan ederim.

Araştırmanın Adı :Proje Okullarında Çalışan Uzman Öğretmenlerin Spor Yapma Tercihlerinin İncelenmesi

Araştırmacı : Melahat KAYA

Tarih 03/10/2024

İmza

İsim - Soyisim